Posamezni izvod 40 grošev, mesečna naročnina 2 šilinga

V. b. b.

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Narodnoosvobodilna partizanska borba za nas ni „sramota", temveč temelj, na katerem delamo in se borimo za odpravo naše zaostalosti in za boljši in lažji kruh našega ljudstva.

LETNIK VII. | CELOVEC, SOBOTA, 13. DECEMBER 1952 | ŠTEV. 88 (548)

Naši kmetje strnjeni v Slovenski kmečki zvezi

V ponedeljek, 8. t. m., je zasedal v Celovcu redni letni Pokrajinski občni zbor Slovenske kmečke zveze, ki so se ga udeležili delegati iz skoraj vseh občin po naši zemlji. Razen njih pa je dosedanji predsednik SKZ tov. Lovro Kramer kot goste na občnem zboru lahko pozdravil tudi tov. ing. Tineta Mastnaka, zastopnika Društva kmetijskih inženirjev in tehnikov LR Slovenije, zborničnega svetnika tov. Janka Ogrisa, predsednika DFDL tov. dr. Franca Petka, predstavnike Zveze slovenskih zadrug ter druge ugledne zastopnike naših narodnih organizacij in tiska.

V svojih uvodnih besedah je predsednik Pokrajinskega odbora SKZ poudaril pomembnost tega zasedanja v razvoju SKZ, izrazil svoje zadovoljstvo nad dejstvom, da je naše kmečko ljudstvo ostalo zvesto načelom svoje stanovske organizacije ter med drugim dejal: „Cela desetletja smo posamič čakali na pomoč in pri tem spoznali, da so merodajni krogi v Celovcu in na Dunaju pripravljeni pomagati našemu kmetu samo toliko, kolikor je to le v njihovo korist in v škodo naše narodne skupnosti. **Odkar pa imamo Slovensko kmečko zvezo ne čakamo več, temveč delamo. Delamo to, kar se nam zdi za zboljšanje našega kmetijstva in za obstoj na svoji zemlji potrebno, pa če je to naše delo drugim prav ali ne. Njihove hvale za to seveda nismo deležni in se zanjo tudi ne brigamo. Brigamo pa se, da bi gospodarsko utrdili naše kmetije, da bi zagotovili brezskrbnejše življenje našim ljudem na vasi, da bi se vse naše koroško slovensko ljudstvo otreslo odvisnosti in da bi kot celota postali na svoji zemlji svoj gospod.**"

Po sprejetju dnevnega reda ter izvolitvi delovnega predsedstva je podal letno poročilo o delu Slovenske kmečke zveze in vprašanjih našega kmetijstva tajnik PO SKZ tov. Blaž Singer. Uvodoma je orisal razvoj kmečkega gospodarstva v Avstriji na splošno in posebej na Slovenskem Koroškem v teku zadnjih let. Govoril je o tedaj potrebnem in izvršenem delu SKZ, ki je bilo v pripravah za poznejši razvoj v zbiranju in povezavi članstva, v izgradnji organizacije itd. Pri tem je Slovenska kmečka zveza začela orati ledino doslej še popolnoma neobdelanega področja v življenju koroških Slovencev, kajti s proučevanjem in reševanjem naših kmečko-gospodarskih in socialnih problemov na vasi se vodstvo koroških Slovencev med obema svetovnima vojnama nikdar ni bavilo. Ob prehodu z vezanega na prosto gospodarstvo v Avstriji je bila SKZ že toliko utrjena, da je lahko uspešno pričela voditi in usmerjati naše kmečke ljudi k dvigu rentabilnosti kmetijstva, k čemer so mnogo pripomogla tudi „Obvestila naprednih gospodarjev".

SKZ ima strokovne in politične naloge

Takoj po zadnjem občnem zboru marca 1951. leta je Slovenska kmečka zveza poleg vsega svojega strokovnjaškega dela morala izvesti tudi važno kmečko-politično nalogo — priprave za volitve v kmetijsko zbornico. Ko je govoril o tem delu, je tov. Blaž Singer med drugim dejal: „Na volitve v kmetijsko zbornico smo šli slovenski kmetje s kandidati in pod imenom, ki sta bila plod volilnega sporazuma med DFDL in KLS, glavnina dela pa je bila prepuščena Slovenski kmečki zvezi, ki se je do zadnjega svojega člana založila za dosego uspešnega izida volitev. **Tem bolj pa smo bili ogorčeni, ko smo spoznali, da takozvani Narodni svet koroških Slovencev zahrbtno zlorablja s skupnimi močni doseženi uspeh v svoje strankarske namene, ko je samovoljno nadel ime, ki je bilo vsestransko priznano kot izraz volivne skupnosti, svojemu strankarskemu društvu, ki bi rado odpiralo vrata tja, kjer se „deli pomoč" le nekaterim.** Izza vrat, kjer „delijo pomoč" kmetom, pa smemo pričakovati samo toliko, kolikor koristi le tistim za vratmi, nikoli pa od tam ne moremo pričakovati take pomoči, ki bi odgovarjala našim potrebam. Slovenskim kmetom je tako društvo nepotrebno. Ne vemo po kakšnem nalogu je prišlo do tega društva, vemo pa, da je njegov namen le ta, da moti trud in delo za gospodarski dvig naših vasi. In komu je to v korist? Koroškim Slovencem gotovo ne!

Ob tem svojem stališču pa nikakor ne odklanjamo skupnih nastopov, tudi s takšnimi, kakršni so, če so za to pripravljeni in če to koristi našemu kmečkemu ljudstvu. Brezpogojno pa zahtevamo, da nas tudi oni spoštujejo take, kakršni smo in nam ne vsiljujejo svojega ozkega strankarstva in svojih izmaličenih pojmov dela za narod.

Nenehno so nas napadali po časopisu. Medtem ko je nemška javnost že pričela govoriti in pisati o našem delu za dvig kmetijstva, so nas oni zmerjali in o nas prav otročje lagali. Mi smo pač takšni, kakršne nas je sklesal boj za svoj vsakdanji kruh in za očuvanje svoje zemlje. **Narodnoosvobodilna partizanska borba za nas ni „sramota", temveč temelj, na katerem delamo in se borimo za odpravo naše zaostalosti in za boljši in lažji kruh našega ljudstva. Hočemo, da bi se z združenimi našimi močmi slednji koroški Slovenec osvobodil strahu za svoj kruh in svojo bodočnost, delamo za našo gospodarsko osvoboditev. Razvoj sam pa bo pokazal, kdo ima prav.**"

Nato je tov. Singer poročal o delu za ustvaritev solidne podlage za dosego višje produk-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Slovenska prosvetna zveza

Vabilo

na koncert znanega

Slovenskega okteta

iz Ljubljane,

v Celovcu v soboto dne 13. decembra 1952, ob 20. uri v Domu glasbe,

v Borovljah v nedeljo, dne 14. decembra 1952, ob 17. uri v kinodvorani,

v Žitari vesi v nedeljo, dne 14. decembra 1952, ob 20. uri v Prosvetnem domu

Slovenski oktet je pred turnejo v Ameriko in nam bo pel slovenske narodne in umetne pesmi.

Ne zamudite tega edinstvenega užitka! Odbor

Prvi poraz ÖVP v volilni kampanji

Tako imenovani „Steyrermühlproces", o katerem so pred nekaj tedni mnogo pisali vsi avstrijski listi in v katerem je brez dvoma šlo za enega izmed prvih spopadov med ÖVP in SPÖ v volilni kampanji, ki naj bi zakril znani bančni skandal ÖVP-jevskih mogotcev ter dokazal, da je korupcija le na strani socialističnih voditeljev, je bil minulo sredo končan z objavo razsodbe.

Trditve centralnega ÖVP-jevskega lista so bile s to razsodbo, ki je dala prav socialistični založniški družbi „Vorwärts-A. G.", gladko postavljene na laž, ker njegovim urednikom in pravnemu zastopniku ni uspelo dokazati, da vlada korupcija v vrhovnem vodstvu SPÖ.

To je bil vsekakor prvi poraz ÖVP v volilni kampanji, ki je že v polnem razmahu. Poraz pa je še toliko hujši, kolikor se je ÖVP prav s to sodno razpravo hotela oprati črnega madeža korupcijske obdolžitve, ki je obvisel na njej za časa zloglasne bančne afere, ter z njim oblatiti svojega koalicijskega partnerja. En adut je ÖVP torej že morala dati iz rok, socialisti pa so enega pridobili.

Uspešno jugoslovansko-avstrijsko sodelovanje glede vodnega režima na Dravi

Pretekli teden je direktor elektrogospodarskega sistema Slovenije ing. Brelih dopisniku TANJUG-a dal izjavo, ki je bila objavljena skoraj v vseh jugoslovanskih listih in katere vsebina je približno sledeča:

Odkar je bilo pred nekaj meseci navezano prijateljsko sodelovanje med Jugoslavijo in Avstrijo glede vodnega režima na Dravi, se je položaj na jugoslovanskih dravskih hidrocentralah vidno zboljšal. Neprijetnosti, ki so zelo neugodno vplivale na redno delovanje jugoslovanskih hidrocentral, ker so na avstrijski hidrocentrali v Labodu zapirali vodo, so sedaj v glavnem odstranjene ali omejene na najmanjše. Glede tega spoštuje Avstrija v mejah možnosti sklepe avstrijsko-jugoslovanske konference, ki je bila v začetku t. l. na Bledu in v Vrbi. Nova avstrijska hidrocentrala v Kaprunu, ki je precej razbremenila hidrocentralo v Labodu ter s tem preprečila naglo spremembo vodnega stanja na Dravi, sorazmerno z njeno veliko akumulacijo le malo vpliva na delo jugoslovanskih vodnih elektrarn.

Sodelovanje glede vodnega režima na Dravi se je pokazalo za zelo uspešno, kar je v velikansko korist tako Jugoslovanom kot Avstrijcem. Poleg odškodnine, ki je zaenkrat še odprto vprašanje, je jugoslovansko elektrogospodarstvo zainteresirano, da bi prišlo čim prej do ustnovitve stalne dravske komisije, ki bi pretresala tudi vsa tekoča vprašanja vodnega režima na Dravi. Ta komisija je po mnenju jugoslovanskih strokovnjakov potrebna zato, ker nameravata tako Jugoslavija kot Avstrija z zgraditvijo novih hidrocentral povečati svojo elektrogospodarsko zmogljivost na Dravi. To pa zahteva najožje medsebojno sodelovanje, da bi že naprej uredili vse probleme, ki bi utegnili pozneje povzročati v vodnem režimu morebitne motnje. Odločilni krogi v jugoslovanskem elektrogospodarstvu upajo, da bo Avstrija v kratkem potrdila sklepe vrbske konference, da bi bodoča dravska komisija lahko opravljala tekoče posle.

Rim. — 48 ur so v Italiji stavkali carinski uradniki in nameščenci finančnega ministrstva, ker so jim črtali neke doklade, ki so jih od leta 1938 redno dobivali.

Ustavna zmešnjava v Zapadni Nemčiji

Po sklepu ustavnega sodišča, da imajo odločitve njegovega plenarnega zasedanja obvezno veljavnost za vse poznejše razsodbe posameznih senatov ustavnega sodišča, je letemu vladna koalicija očitala kršitev ustavnega zakona in je nastala pravcata ustavna kriza. To pa še toliko bolj, ker je socialdemokratska opozicija z druge strani odlok ustavnega sodišča odobravala. Prepir med vladno koalicijo in socialistično opozicijo v tem ustavnem vprašanju je postal vedno ostrejši.

Po več razgovorih med zveznim prezidentom dr. Heussom in zastopniki vlade odnosno vodjo socialdemokratske stranke je zvezni prezident nenadoma povlekel svojo zahtevo po oceni ustavnega sodišča ali so nemško-aliirane pogodbe v skladu z zapadnonemško ustavo ali ne. S tem korakom naj bi se odpravila ustavna kriza, ki se je pa po vseh znakih le še bolj zaostrila, ker so socialdemokrati postavili zelo prijemljivo trditev, da je kancler Adenauer dejansko prisilil zveznega prezidenta, da je storil ta korak, ki ga še nekaj momentov poprej od njega nihče ni pričakoval.

V svojem utemeljevanju je zvezni prezident Heuss svečano zatrjeval, da je povlekel svojo zahtevo pri ustavnem sodišču po lastni odločitvi in nikakor ne v interesu vladnih strank. Ustavno sodišče je nato odpovedalo že določeno razpravo o tej stvari.

Konferenca Atlantskega pakta

V londonskih krogih pričakujejo z velikim zanimanjem sestanek organizacije Atlantskega pakta, ki se začne 15. tega meseca, saj bodo na njem pretresali najnovejše spremembe v nacionalnih oborožitvenih programih. Pričakujejo tudi, da bodo na tem sestanku upoštevali sedanje spremembe v svetu in izdelovanje novega orožja, s katerim naj bi modernizirali armade držav-članic te organizacije.

Britanski zunanji minister Anthony Eden je že včeraj odpotoval v Pariz, kjer bo prisostvoval konferenci držav članic Atlantskega pakta ter predsedoval sestanku organizacije za evropsko sodelovanje. Tudi Acheson se je že napotil v Pariz.

Trinajst načelnikov štabov vojaškega odbora Atlantskega pakta se je te dni srečalo v Parizu prvič po konfrenci, ki je bila februarja t. l. v Lizboni. Računajo, da bo vojaški odbor sprejel načrte o vključitvi oboroženih sil Grčije in Turčije v sedanje vojaške formacije Atlantskega pakta in da bodo vendarle dosežene naloge, ki jih je določila lizbonska konferenca, da je treba namreč sestaviti 25 aktivnih in 25 rezervnih kopenskih divizij v Evropi.

Nov ameriški poslanik za London

New York. — Novo izvoljeni predsednik ZDA Eisenhower je sklenil imenovati za novega ameriškega veleposlanika v Veliki Britaniji newyorškega bančnika Wintropa Aldricha.

Churchill se bo šel poklonit novi ameriški vladi

Britanska vlada je imela začetkom tega tedna sejo, na kateri so proučevali rezultate razgovorov med predsednikom vlade Churchillom ter predstavniki vlad Avstralije, Nove Zelandije in Kanade.

Zvedelo se je, da so med razgovori sklenili, da bo predsednik britanske vlade v spremstvu zunanjega ministra in finančnega ministra obiskal ZDA, ko bo prišla na krmilo nova vlada generala Eisenhowerja. Poudarjajo, da so se med temi razgovori sporazumeli, da je nujna ekonomska neodvisnost Britanske skupnosti narodov od ZDA, ki jo je mogoče uresničiti samo s sodelovanjem ZDA v trgovinski izmenjavi.

Celovško učiteljišče obhajalo svoj 80-letni jubilej

Preteklo soboto in nedeljo je celovško učiteljišče praznovalo 80-letni jubilej svojega obstoja.

Medtem ko je bilo oficielno slavje v soboto dopoldne v Domu glasbe z govori g. deželnega glavarja Wedeniga in ravnatelja učiteljišča g. dr. Seiwalda, so se v nedeljo zvečer zbrali učitelji in učiteljice ter številni prijatelji tega pomembnega vzgojnega zavoda na družabnem večeru v dvorani Delavske zbornice, na katerega je prispel tudi sam prosvetni minister g. dr. Kolb ki je v globoko zasnovanem govoru prikazal lik resničnega vzgojitelja in pomen vzgajališča učiteljskega naraščaja.

Ostali spored, ki je bil v tipičnem stilu landsmannschaftovskih prireditev s stiliziranimi neizvirnimi plesi in delno popačenimi nemškimi narodnimi pesmi, so dobro pripravljeni izvajali študenti in študentke učiteljišča. V tem okviru je po pesmi „O Rosentol, du schenes Tol und i hob' di' so gern", nastopila tudi skupina, ki je hotela pr kazati slovensko narodno melodijo in slovenski domači ples. Toda, če bi ne bilo prej napovedano, da gre za slovensko skupino, bi človek to skoraj ne opazil, v kolikor niso slikovite slovenske narodne noše iz Zilje pričarale posebno mikavno sliko na oder. Zaman pa je človek iskal nekaj tipično slovensko izvirnega v programu te skupine, če ni bil morda predvsem namen prikazati „enotnost" koroške kulture v landsmannschaftskem smislu. In vendar imamo na Koroškem toliko izvirnih slovenskih melodij in prelepi domači ziljske ples ,da ne bi bilo treba posegati po stiliziranih alpskih skokih.

Zato pa je tem večjega priznanja vredno razumevanje ravnateljstva učiteljišča, ki je prvič v zgodovini zavoda smatralo za potrebno, da pride do izraza na njenem slavju tudi svojevrstnost slovenskega ljudskega bogastva, ki ga naj goji in dviga v srcih naše mladine predvsem učitelj. Le škoda, da prireditelj tega — vsaj kar tiče prikazanega programa — ni doumel.

Slavje, ki ga je praznovalo celovško učiteljišče, na žalost za nas koroške Slovence ni brez trpkih spominov na žalostno vlogo prav te ustanove pri potujčevanju našega ljudstva. Zato se tudi že desetletja borimo za slovensko srednjo šolo na kateri bi vzgajali učitelje naše mladine v najtesnejši povezanosti z našim ljudstvom in z našo kulturo. Mimo te naše upravičene zahteve pa je naša iskrena želja ob tej priložnosti, da bi prav to slavje bilo mejnik v odnosih celovškega učiteljišča do našega ljudstva. To željo združujemo z našimi čestitki k 80-letnici učiteljišča.

Nova ameriška pota na Daljnem vzhodu?

Politični komentarji, pa tudi politični špekulanti vseh vrst sedaj mnogo „kombinirajo", kakšne bi lahko bile posledice Eisenhowerjevega obiska v Koreji. Eni pričakujejo in deloma celo zagovarjajo veliko ofenzivo, ki naj bi se razširila na vojno-gospodarske objekte v Mandžuriji ter z mandžurskimi oporišči vred strla tudi severnokorejski in kitajski odpor; drugi smatrajo, da se bo korejska vojna vlekla v nedogled naprej, samo da bodo z moderno oborožitvijo večjega števila južnokorejskih vojaških enot zmanjšali krvni prispevek ameriških vojakov v Koreji; najbolj verjetna pa so mnenja, da si novi predsednik ZDA in njegovi najvplivnejši svetovalci sami še nikakor niso na jasnem, kakšno rešitev bi bilo treba najti, da bo najboljša.

Vsekakor bo mnogo odvisno prav od Eisenhowerjevih svetovalcev, čeprav ni podcenjevati možne samostojne odločitve vojaško razsodnega novega prezidenta. Med Eisenhowerjevimi svetovalci pa so tudi taki, od katerih ves miroljubni svet upa, da bodo dovolj vplivni, katerim se je zadnje čase le posvetilo, da je ameriška politika do nove Kitajske v zadnjih letih gladko nasedala moskovskim spletkam in ki zato danes že predlagajo razumen kompromis: Kitajska bi se naj odpovedala nasilni repatriaciji vojnih ujetnikov, zato pa nova Eisenhowerjeva vlada ne bi več nasprotovala njenemu sprejetju med Združene narode.

Ti novi glasovi, ki si že utirajo pot v vplivne ameriške časopise, so — ne glede na to, ali bodo upoštevani ali ne — izredno pomemben pojav. Kajti vse do ameriških volitev je bil obsojen vsak podoben predlog s pravo divjaško burjo kot očiten ali zakrinkan manever sovjetskih agentov.

Tudi uspeh intervencije britanskega zunanjega ministra Edena, ki je uspela pridobiti sedanjo ameriško vlado za indijsko resolucijo o rešitvi korejskega spora, potrjuje domnevo, da v današnjo politično atmosfero Amerike bolj in bolj prihaja le nekoliko več strpnosti in treznosti. Toda vse to še vedno ne dovoljuje zanesljivega sklepa o vprašanju, za katero stališče se bo končno odločila nova ameriška vlada. Le o enem skoraj ne more biti dvoma: računati bo morala v vsakem primeru s prevladujočim razpoloženjem evropskih in azijsko-arabskih držav, ki zavračajo zaostritev daljnovzhodnega konflikta.

P. H. Spaak: V Jugoslaviji se poraja in uveljavlja nova demokracija

Belgijski socialist in bivši predsednik belgijske vlade Paul Henry Spaak je v biltenu „Informacije Socialistične internacionale" pisal, da je nedavno obiskal Jugoslavijo ter da mu ni žal, ker je to storil. V uvodu svojega članka je naglasil: „Jugoslavija je stopila na pot svoje druge revolucije, ko so jugoslovanski komunisti z izredno hrabrostjo zavrnili diktaturo ZSSR ter tako drugič osvobodili svojo državo".

„Človek bi moral biti slep", nadaljuje v svojem članku, „da ne bi videl velikanskega političnega in socialnega napredka v Jugoslaviji hkrati pa tudi nerazsoden, če tega napredka ne bi spremljal z velikim zanimanjem. Jugoslovanski komunisti poznajo usodo vseh, ki se pokoravajo sistemu „ruskega komunizma", te strašne karikature socializma. V tem spoznanju se držijo bistva socialističnih načel, ki temeljijo na zaupanju do človeka in do politične ter ekonomske sposobnosti delavcev."

Pisal je tudi o stališču jugoslovanskih komunistov do Zapada in do naprednih gibanj na Zapadu ter poudarjal: „S svojimi socialističnimi pozicijami Jugoslovani ne zavračajo zvez, zamenjave informacij in tudi ne sodelovanja s tistimi, ki hodijo po drugi poti in ki skušajo doseči napredek na druge načine. Njihovi ukrepi v ekonomskem, socialnem in političnem pogledu so velikega pomena za nas, kajti v Jugoslaviji se poraja in uveljavlja nova demokracija."

Naguib spremenil svojo vlado in razveljavil ustavo

Kakor je bilo uradno sporočeno, je predsednik egiptovske vlade Naguib obnovil svojo vlado. Spremembe se nanašajo na ministrstvo za zunanje zadeve in nekatere druge resore. Minister za zunanje zadeve Farag Tajah je podal ostavko in je bil takoj imenovan za egiptovskega veleposlanika v Indiji. Za novega ministra za zunanje zadeve je bil imenovan dosedanji egiptovski veleposlanik v Londonu Mahmud Favzi. Uradni zastopnik generala Naguiba je izjavil, da je moral Naguib septembra letos, ko je podal ostavko predsednik vlade Ali Maher, čim prej imenovati svoje sodelavce, zaradi česar med njimi ni mogel najti pravih. Sedaj pa ima možnost izbrati ljudi, za katere sodi, da so najbolj primerni.

Komaj nekaj ur po zaprisegi nove, spremenjene vlade je ministrski predsednik general Naguib v zgodnih jutranjih urah minule srede sporočil v radiu, da s takojšnjo veljavnostjo vladnega sklepa preneha veljati dosedanja egiptska ustava iz leta 1923. V svoji izjavi se je Naguib skliceval na Alaha (mohamedanski bog), ki da je njega in njegove poveril s to nalogo. S tem najnovejšim ukrepom sedanjega ražima v Egiptu je ta država prenehala biti kraljevina in stopila na pot republike, v kateri bo po Naguibovi izjavi izhajala vsa oblast iz ljudstva. Dokler ne bo izdelana in sklenjena nova ustava, bo vlada po svoji in po „božji" volji čuvala interese države ter vseh državljanov.

Najlepše božično darilo je

Knjižni dar

Slovenske prosvetne zveze za 1953

ki vsebuje

KOLEDAR Slovenske Koroške 1953

Jakob Sket: **MIKLOVA ZALA**
(Slov. večernice štev. 102)

Ksaver Meško: **MLADIM SRCEM**
(V. zvezek)

NOVO BERILO ZA IZOBRAŽEVALNE TEČAJE

Anton Fakin: **IZ ŽIVLJENJA RASTLIN**

Cela zbirka stane 23 šilingov in jo dobite v „Naši knjigi" v Celovcu ter pri vaških zaupnikih.

Po širnem svetu

Beograd. — Ta teden je odpotoval iz Beograda v Tokio jugoslovanski izredni poslanik in pooblaščeni minister na Japonskem Maks Bače s svojo družino ter prvi tajnik poslaništva Branko Miljanovič, dosedanji tajnik jugoslovanskega veleposlaništva v Sofiji.

Berlin. — Bivši „Führer" sedaj prepovedane zapadno-nemške neonacistične stranke Remer bo moral te dni za tri mesece v zapor, ker je zvezno sodišče odklonilo njegov priziv proti tej marca meseca izrečeni kazni zaradi blatenja nemškega uporniškega gibanja proti nacizmu.

Bonn. — Pred ameriškim sodiščem v Nürnbergu se bo začel 16. decembra sodni postopek na zahtevo jugoslovanske državljanke Ane Zupan, ki zahteva, naj ji vrnejo otroka, ki so ji ga odvzeli in odpeljali v Nemčijo med okupacijo Jugoslavije. Razsodba bo bržkone v prid jugoslovanski državljanki, kot podobna razsodba ameriškega zasedbenega sodišča, s katero so vrnili Ivana Pirečnika njegovi materi.

Celo z mrtvimi izzivajo

Nedavno je v Rimu umrl senator Vittorio Emanuele Orlando, eden od „velikih štiri" pri mirovnih pogajanjih po prvi svetovni vojni. Zaradi smrti tega Slovencem sovražnega iredentističnega politika je rimsko prosvetno ministrstvo določilo, da bodo na dan njegovega pogreba vse šole v Italiji zaprte. Kakor so današnje oblasti v Trstu raztegnile že celo vrsto raznih rimskih odlokov na cono „A", je v skladu s tem tržaško šolsko nadzorništvo razširilo tudi ta odlok na Svobodno tržaško ozemlje in slovenske šole v coni „A".

Slovenska javnost je z ogorčenjem sprejela ta provokatorski odlok, saj vidi v njem grobo žalitev svojih nacionalnih čustev. Orlando je namreč kot tedanji predsednik italijanske vlade vodil italijansko delegacijo na pogajanjih za sklenitev mirovne pogodbe po prvi svetovni vojni, na katerih je Italijanom uspelo izsiliti od zaveznikov, da je prišlo pod njihovo oblast nad 600 tisoč Slovencev in Hrvatov. Orlando je bil eden glavnih glasnikov italijanskih imperialističnih pretenzij po Trstu in jugoslovanski zemlji ter sokriv za nasilno in raznarodovalno politiko napram Slovencem in Hrvatom pod fašistično Italijo.

Pokrajinski občni zbor SKZ

(Nadaljevanje s 1. strani)

tivnosti naše zemlje in kmečkega dela. Poročal je o izvedbi prvih kmetijskih visokošolskih tednov, na katerih so sodelovali poleg profesorjev agronomske fakultete Ljubljanske univerze tudi nekateri avstrijski strokovnjaki, ki so se odzvali povabilu SKZ in s tem dokazali, da so tudi v sosednem narodu ljudi, ki želijo sodelovanje. Govoril je o raznih drugih tečajih, o ustanovitvi Južnokoroške semenarske zadruge in njenih prvih uspehih, o strokovnem delu na področju živinoreje in sadjarstva ter o raznih drugih ukrepih, ki jih je SKZ podvzela v korist naših kmetov. Poudaril je tudi, da je bil sekretariat SKZ vedno povezan s slovenskima zborničnima svetnikoma ter ju po svojih močeh podpiral.

Končno se je še nekoliko časa zadržal ob vprašanju zahteve po slovenski kmetijski šoli, za katero gre naša borba že skoraj šest let in leži pri merodajnih oblasteh v Celovcu in na Dunaju že 22 doslej še vedno nerešenih spomenic in vlog. Ob ogorčenju delegatov na občnem zboru je povedal, da so pristojne oblasti v letu 1951 celo pustile zapasti 300.000 šilingov — vsoto, ki je po Marshallovem planu bila določena za slovensko kmetijsko šolo — samo da jim šole ni bilo treba ustanoviti.

V svojem poročilu je tov. Singer tudi omenil veliko pomoč, ki so jo nudili delu in prizadevanjem SKZ in našega kmečkega zadružništva, bratje v svobodni domovini ter se jim na občnem zboru javno zahvalil v imenu vseh slovenskih kmetov na Koroškem. Končal pa je tako-le: „Naše poročilo pa ne bi bilo popolno, ako danes ne bi izrekli zahvale vam vsem, ki ste v teh za Slovensko kmečko zvezo v resnici težkih letih ohranili njej svojo zvestobo in ji pomagali, da se je razvila v močan steber našega kmetijstva in v odločnega branilca naše zemlje. Sporočite to zahvalo tudi vsem članom svojih vasi in jim povejte, da je sedaj prišel čas, da ponosno dvignemo glave in zavihamo rokave. **Sedaj ni čas za strah in prepir, sedaj je čas, da se vzdignemo vsi in vsak in da ramo ob rami korakamo po dosedanji poti Slovenske kmečke zveze za naš gospodarski in narodni procvit."**

V poročilu sledečo živahno diskusijo so posegli številni naši gospodarstveniki in — kar je posebno razveseljivo — kmečki strokovni naraščaj. Sploh je značilnost za ta občni zbor bila nadpovprečna udeležba mladih delegatov in je s svojo navzočnostjo naša kmečka mladina dala izraza svojim željam in hotenju. Pa tudi starešine so v svojih diskusijskih prispevkih, poleg tega, da so podkrepili in dopolnili poročilo, toplo pozdravljali, da se je tako veliko število delegatov iz vrst kmečkega naraščaja udeležilo občnega zbora.

Po izvolitvi novega Pokrajinskega odbora, ki mu bo načeljeval tov. Matevž Krasnik, ter po še nekaterih nadaljnjih formalnih sklepih, je o položaju v kmetijski zbornici poročal zborični svetnik tov. Janko Ogris, ki je nasprotstvo proti enakopravnosti Slovencev v tej ustanovi nakazal s primeri, kot so stališče večine v kmetijski zbornici glede virilnega glasu Zveze slovenskih zadrug, glede enakopravnosti slovenskega jezika v poslovanju zbornice in glede slovenske priloge pri zborničnem listu.

V zaključnih besedah je novoizvoljeni predsednik Pokrajinskega zbora SKZ pozval vse delegate, naj prenesejo delo občnega zbora med članstvo na vasi ter da z vsemi močni tudi v bodoče podprejo vsa prizadevanja SKZ, ki so in bodo vedno v korist slehernemu našemu kmečkemu človeku.

Prosvetni vestnik

Slovenski oktet na Koroškem

Na povabilo Slovenske prosvetne zveze bo priredil znani Slovenski oktet iz Ljubljane koncerte slovenske narodne in umetne pesmi danes v celovškem Domu glasbe, jutri pa v Borovljah in Žitari vesi. Spet bo položen važen temelj dobrososedskih in prijateljskih odnosov med državama-sosedama, hkrati pa ustvarjen nadaljnji pogoj za razvoj strpnega na enakopravnosti zgrajenega sožitja obeh narodov v deželi.

Šele potem, ko spoznamo kulturne stvaritve našega soseda, se jih bomo naučili tudi razumeti in spoštovati. Tako je med posamezniki, tako je med skupinami in enako tudi med narodi. Zato koroški Slovenci, ki smo živ del slovenskega naroda, tudi s ponosom lahko ugotovimo da so naši napori pri posredovanju kulturnih dobrin sosednemu avstrijskemu narodu rodili mnoge uspehe. Najbolj važno vlogo je pri tem odigrala izmenjava kulturno-umetniških skupin in je pomenilo sleherno gostovanje nadaljnji kamen pri mogočni zgradbi prijateljskega sožitja med narodi, med državami.

Vedno smo se v polni meri zavedali, da je slovenska kultura le ena, to je kultura slovenskega naroda, h kateri se priznavamo tudi koroški Slovenci, zavedajoč se, da bomo obstali le tako dolgo, dokler bomo tesno naslonjeni na matični narod. Tega se moramo posebno zavedati slovenski prosvetaši pri našem kulturno-prosvetnem delu pa tudi pri izpolnjevanju plemenite vloge posredovanja slovenske kulture narodu-sosedu in s tem zbližanja obeh narodov v deželi. Zato smo tudi z veseljem pozdravili sleherni obisk iz matične države in se vedno z navdušenjem udeležili gostovanja v Sloveniji. In v tem smislu tudi z veseljem pozdravljamo v naši sredi pevce Slovenskega okteta, ki bodo ponovno manifestirali lepoto slovenske pesmi.

Pod vodstvom dirigenta Janeza Boleta bodo nastopili na koncertih: tenoristi Janez Lipušček in Gašper Dermota, oba člana ljubljanske Opere, Božo Grošelj, član radia Ljubljana in Marij Kogoj, član Slovenske filharmonije, baritonista Tone Kozlevčar in Roman Petrovčič, oba člana Slovenske filharmonije, ter basista in člana Slovenske filharmonije Tone Petrovčič in Artur Šulc.

FRANCE GRAFENAUER:

„Moj ukaz je tvoja volja..."

Visoka zbornica! Danes govorim v imenu naroda, katerega je na smrt obsodila ona naprava, ki je življenje ljudstva. To je šola, in prebivalstvo, v čegar imenu govorim, so koroški Slovenci. O potrebi in pomenu ljudske šole za vsak narod ne govorim; to je znana in priznana stvar.

Dolžnost moja je, da vladi in zbornici pojasnim neznosne razmere glede na ljudske šole za koroške Slovence.

Vlada ima sicer tovarno za obljube, nima pa stroja za dejanja. Sicer bi bila vlada davno že rešila leta 1884 vloženih 40 pritožb slovenskih občin na Koroškem zaradi ljudskega šolstva. Še vsak naučni minister je to obljubil, pa tudi gotovo pozabil.

Morda bode sedanji naučni minister dr. Marchet dotične pritožbe poslal v Prago na razstavo kot starinske znamenitosti. Darila vreden predmet avstrijskega naučnega ministrstva bi bile gotovo te pritožbe in prošnje.

SOD SMODNIKA

Gospoda! Koroški Slovenci smo bili sicer ubogljiv, potrpežljiv narod, ki je prenašal vsako preziranje. Tej večji potrpežljivosti se mora pripisovati „zgodovinski" mir v deželi, kakor ga imenujejo nemški nacionalci. Toda ljudska masa brez krvi in življenja le nismo. Zato svarimo vlado, naj opusti svoj „tempo movendo". Vlada je v svoji zaslepljenosti in zvezi z nemškonacionalno stranko v Koroški, ki je bila svoj čas biser v habsburški kroni, napravila v deželi avstrijski sod smodnika.

Kdor ne pozna Dunaja, se čudi, da so na Dunaju „Benetke". Kdor pa ne pozna Koroške, ta ne more razumeti, da je v Avstriji tudi Turčija. To državo v državi je vlada napravila v zvezi z nemškonarodno stranko v teku 40 let večinoma s šolskim sistemom.

ŠOLE ZA PONEMČEVANJE

V slovenskem delu Koroške pravzaprav nimamo šolskega sistema, imamo pa jako neroden, neumen načrt ponemčevanja v naših takozvanih dvojezičnih ali utrakvističnih šolah. Nemškonarodna strahovlada z vladno blagohotnostjo in navidezno zakonitostjo, to, moja gospoda, je tisti nestvor, ki ga na Koroškem imenujejo sistem dvojezičnih ljudskih šol.

Ker na Koroškem Slovenci štejejo tretjino prebivalstva, sodil bi vsak pravičen človek, da mora na učiteljski pripravnici tudi drugi deželni jezik, namreč slovenski, imeti svojo postavno pravico.

Kaj še, gospodje! Na učiteljski pripravnici v Celovcu slovenski jezik še za slovenske učiteljske pripravnike ni obvezen učni predmet.

Na Kranjskem Nemci štejejo komaj 5 odstotkov prebivalstva pa imajo dovolj nemških ljudskih šol in so nasičeni tudi s srednjimi šolami. Ne vladi, ne deželnemu šolskemu svetu ne pride na misel, da bi nemščino na učiteljski pripravnici v Ljubljani uveljavili le kot prost predmet.

Kdor že iz tega dejstva ne spozna, da hoče vlada ponemčiti vse manjše narode v Avstriji, ta je slep, bolan mož v političnem življenju.

Ta učni načrt na celovški pripravnici je najboljše sredstvo, da oropa slovensko prebivalstvo na Koroškem onih faktorjev, ki so v pravem pomenu besede ljudska šola, namreč slovenščine zmožnih učiteljev. Ako se slovenščina na učiteljski pripravnici ne poučuje v potrebni meri, potem je jasno, da ne moremo imeti slovenskih učiteljev, vsaj ne toliko, kolikor bi jih morali imeti.

To ponemčevanje se vrši pred očmi vlade in z njenim sporazumljenjem, ker je menda uničenje slovenskega prebivalstva na Koroškem tudi „državna potrebščina" in baje soglaša s spoštovanjem in izvrševanjem zakonov, na katere so prisegli vladni organi.

KOROŠKI VALPET

Visoka zbornica! V vsakem človeku ni v enaki meri razvito čustvo pravice. Vladni organi na Koroškem in morda tudi na Dunaju so to čustvo že izgubili. Za to gorje slovenskemu učiteljstvu na Koroškem, ako ima pogum, da gre z možmi na Rüttli. Po njem je! Koroški valpet mu pove v brk: „Moj ukaz je tvoja volja, moja volja je tvoja pravica."

Koroški Slovenci le to zahtevajo od vlade, kar bi jim vlada morala sama dati. Vlada pa sili na to, česar mi nočemo. Mi zahtevamo svobodo in omiko, vlada pa hoče zatiranje in suženjstvo.

(Odlomek iz govora, ki ga je imel državni poslanec France Grafenauer dne 22. VI. 1908 v dunajskem parlamentu).

Prvi partizanski streli - začetek narodnega upora na Koroškem

Vest o težki partizanski borbi pri Apačah, ki je bila 16. avgusta 1942, se je razširila kot blisk po naši zemlji. Vse ljudstvo v Podjuni je šepetalo in pripovedovalo razburljive vesti. Govorilo je o slovenski vojski in prvi partizanski streli so odmevali po vsej Koroški, odmevali v tisočerih srcih koroškega delovnega ljudstva. Vse je čutilo, da se je slovensko ljudstvo organiziralo v oborožen odpor proti krivici in zločinom Hitlerjevega režima.

Deset let je torej minulo od časa, ko se je na smrt obsojeno slovensko ljudstvo na Koroškem uprlo nacistični strahovladi in zmagovalo iz dneva v dan, dokler ni končno zmagalo. V začetku marsikdo ni doumel velikega cilja in svetlih idealov, ki jih je začrtalo vodstvo Osvobodilne fronte, da reši propada svoje narode in narode vse Evrope.

V Litiji praznujejo 14. decembra deseto obletnico ustanovitve prvega partizanskega odreda Slovenije. Vsa Slovenija se pripravlja na ta veliki praznik. Partizanske patrulje prinašajo od vseh strani, kjer so bile prve borbe, pozdrave v Litijo. Tem se je pridružila samoumevno tudi partizanska patrulja iz Koroške in ponesla pozdrav in zastavo revolucionarnega upora ter jo v nedeljo, 7. decembra t. l., ob petih zvečer predala v kinodvorani v Dravogradu patrulji, ki se je napotila naslednje jutro naprej proti Slovenj-Gradcu—Mislinju—Dobrni—Celju in Litiji.

Naša koroška partizanska patrulja je krenila po isti poti, ki jo je prehodil slavni partizanski bataljon v avgustovih dneh leta 1942, namreč preko Sel, Apač, Robeža, Rebrce, Lobnika in Podpece. Med potjo smo se ustavili predvsem v Robežu pod Malim Obirjem, kjer se je odigrala krvava borba med slabo oboroženimi partizani in najmodernejše oboroženimi SS-ovci. Tristo metrov od Lesijakove hiše v gozdu je takrat taboril Kranjčev bataljon, ki je prišel čez Košuto, ker se je spuščal na koroško stran z vrvjo, ki so jo napravili iz opasačev. Zasledovalci SS-ovci so jih nad Lesijakom presenetili pri kosilu. Partizani so se umaknili kakih sto metrov v Obir, kjer so se zbrali in so tisti, ki so imeli puške, jurišali v tabor nad SS-ovce, ki so ravno slavili lahko zmago. Lesijakov oče, ki je ravno hodil iz mlina, se je ustavil pri šoferju, ki je SS-ovce pripeljal iz Celovca, kjer je neki oficir, ki je bil pri avtomobilu, zastokal: „Avbe, die Banditen haben den Kampf aufgenommen." Prvi ogenj je trajal kakih pet minut, nakar je bil presledek, morda četrt ure. Nato pa je zaropotal partizanski mitraljez s svojim počasnim in zatohlim tok-tok-tok in SS-ovec je na križpotju Šmarjeta—Robež—Apače zaslutil, da se bo za SS-ovce pričel nevaren krvavi ples. In zares, borba je zahrumela v divje streljanje in kmalu je bilo sklepati, da partizani obvladajo položaj, ker na partizanski strani se je že oglasil nemški mitraljez, ki so si ga partizani v borbi osvojili.

Lesijakova družina piše v zgodovinsko knjigo, ki jo je nosila partizanska patrulja 5. decembra 1952 med drugim naslednje: „Šestnajsti avgust 1942 bo ostal vsej naši družini in tudi še poznim rodovom naše hiše v slavnem spominu. Spomin na borbo je živ kakor da bi se dogajala včeraj. Še zvečer so nas obiskali partizani, kjer smo jih pogostili s hrano, kar smo pač imeli. Ob kakih dveh popoldan pa je zavrelo v gozdu. Tistemu mestu pravimo „Pod Rehlnovo uto". Borba je trajala dobri dve uri. Šest SS-ovcev je obležalo na mestu mrtvih, eden je težko ranjen umrl pri sosedu Kapsu, eden pa v avtomobilu na poti v Celovec. Trije SS-ovci so bili težko ranjeni in za borbo onesposobljeni. Samo devet jih je še ostalo zdravih in živih, a tudi ti do smrti prestrašeni. Višji oficir, z velikim križem okoli vratu, „Ritterkreuzträger", je ves čas vpil: „Die Banditen schiessen haargenau, ein jeder Schuss sitzt, sofort Verstärkung her aus Klagenfurt, 300 SS müssen nach Robesch", in kar tresel se je od strahu in sramu zaradi poraza. Tudi dva partizana sta v tej borbi darovala svoje življenje. Tam, kjer sta ležala, pa je bilo še dolgo po tem velike kupe izstreljenih metkov."

Partizanska patrulja je na kraju borbe izkopala še mnogo dragocenih dokumentov na junaško borbo, ki se je vršila pred desetimi leti. Od SS-ovca izstreljena krogla morda ravno ista, ki je pretrgala nit življenja herojskemu nepoznanemu borcu za svobodo, je poleg par praznih žever, enega naboja, ki je sabotiral in par čevljev tistih borcev, dragocen material za zgodovinski muzej v Litiji.

V knjigo so napisali tudi Tavčmanovi, Peručevi in Mikejevi iz Lobnika svoje spomine na pohod in srečanje prvih nosilcev svobode in borbe. Rajni Jurij, Tavčmanov gospodar, ki je bil 29. aprila obglavljen na Dunaju, je takoj po svečanem večernem obisku prvih borcev dal pokositi travo na mestu, kjer so večerjali žgance in mleko, kar sta jim prinesli gospodinja Katrca in sestra Tinca, da bi zabrisal sled pred SS-ovci, ki so bili kakor lovski psi stalno za petami partizanom na pohodu čez Koroško. Peručev gospodar Johan je priznal, da se jih je skoraj ustrašil, ko so se naslednjega dne po kosilu nenadoma pojavili na njivi, kjer so Peručevi želi pšenico. Partizani so bili zelo previdni, kakor piše Johan v zgodovinsko knjigo. Ko je hotel pobrati hruško, mu je komandant partizanov verjetno iz previdnosti zabranil in ukazal pobrati drugo hruško. Pri Peruču so pripovedovali, da so imeli tudi v Rebrci borbo in tam ubili SS-ovca. Velik borec s kratko črno brado je pokazal na svojo puško in rekel, da je še sinoči sikala smrt v tujca-nasilneža. Mikejev gospodar Mihi pa jih je v srcu menda že pričakoval, ker je ko se mu je primerilo, da se mu je v gozdu bližala neka sumljiva kolona, dejal svoji ženi Zali „partizani pridejo", čeprav je to rekel samo v šali. Ko pa se je partizanska patrulja napotila naravnost proti njemu s puškami v rokah, je presenečen ugotovil, da je pravilno sklepal. Nato so se pod Mikejevo lipo še dolgo pogovarjali. Partizani so mu pravili, da so prejšnji dan šli mimo tovarne Rebrca, kjer so pozdravljali delavce, ki so šli na delo.

Partizanski bataljon je takrat krenil po Lobniku, kjer se je oglasil tudi pri Ježepu, Brezniku in Veglnu v Podpeci, kjer se je pri Čemru, še enkrat usekal z zasledujočimi SS-ovci in policijo. V Podpeco ga je spremljal in mu kazal pot Veglnov oče Matevž. Ta je pozneje partizanom, ki so se pri njem prav radi oglašali v dobi vseh treh let borbe, večkrat pripovedoval, kako bi jo bil kmalu iztaknil pri Čemru, ko so padli partizani v sovražno zasedo.

Kratek zgodovinski izvleček omenjenega partizanskega bataljona, o katerem bomo v nedeljo, 14. decembra 1952, v Litiji slavili deseto obletnico, je naslednji: Nekje na Gorenjskem je bil formiran prvi partizanski odred Slovenije. Tov. Kranjc je peljal bataljon, ki je bil sestavni del prvega odreda, na Koroško. Krenil je zgoraj omenjeno pot ter prišel na Pohorje. Znana je tudi poznejša usoda tega slavnega bataljona ko je v Pohorju bil smrtno borbo in bil do zadnjega moža uničen.

Zveza koroških partizanov je zapisala v zgodovinsko knjigo naj živi duh prvega partizanskega odreda, kot je pokazal pohorski bataljon v borbi na življenje in smrt, da je bil slovenski narod pripravljen raje umreti pokonci kakor pa živeti na kolenih. Lesjakovi pa so s podpisi cele družine do zadnjega družinskega člana poudarili v zgodovinski knjigi: „Naša hiša bo ohranila spomin na junaške prve partizane še za pozne rodove. Mali Obir pa bo ostal večen spomenik borcem proti fašizmu."

G.

IVAN CANKAR:

Prvi groš

Ko sem bil dovršil drugo šolsko leto, so me napravili za ministranta. Še zdaj se mi zdi, kakor mi je bil prepojil srce in dušo tisti omamni vonj po žlahtnem kadilu. Bil sem očiščen, vseh grehov za zmerom odvezan, oltarju samemu posvečen. Nikoli poprej in nikoli pozneje nisem bil tako miren in srečen kakor v tistem blagoslovljenem letu.

Ob novi maši, ki jo je stregel mlad in lep gospod, sem služil za malega ministranta. Prenašal sem debelo in težko evangeljsko knjigo. Pot mi je lil curkoma po vročih licih; truden nisem bil toliko, toda lačen. Takrat smo živeli ob koruznem močniku; jaz pa sem imel bistre, vsega lepega željne oči in imel sem bogate sanje

Po maši se je okrenil mladi gospod in se je sklonil k meni, ker sem bil majhen.

„Na še ti!"

In dal mi je svetel groš, čisto nov.

Do tiste ure še nikoli nisem imel groša v roki. O veliki noči ali o božiču sem imel krajcar, premoženje, s katerim sem natanko in skrbljivo ugibal, kaj da bi z njim. Groš je bil bogastvo, daleč onkraj ciljev in sanj. Da se sanjati o zlatih gradovih, da o samih nebesih, o grošu ne.

Prva misel v presilnem zavzetju je bila:

„Teci k materi... mati se bo sama razjokala ob tolikem čudesu!"

Stopil sem iz zakristije na solnčno cesto. Tam, vse krog cerkve in še globoko pod klanec so se vrstile stojnice druga za drugo. Bahavo obložene so bile z vsemi sladkostmi tega sveta; bele platnene strehe so veselo pofrfotavale v toplem vetru. Kaj vse je bilo tam! Človek, poželi si, vzemi! Pomaranče, rumene in sočne, kakor o veliki noči; piškoti, bonboni vseh vrst, beli, rumeni, rdeči — kam bi posegla ta uboga roka? V veliki škatlji so bili dateljni svetili so se rosni, vabili so, temnobakreni, zapeljivi, pregrešni. Kakšni so pač dateljni v ustih?

„Saj imaš groš! Saj je tvoj ta groš, ki ga v pesti tiščiš!"

Sklonil sem se kakor pod udarcem; ko sem se ozrl plah, ni bilo nikogar, da bi bil izpregovoril tiste hudodelske besede. Šel sem dalje, po klancu nizdol: srce mi je bilo težko in žalostno kakor nikoli; in solnce samo ni več sijalo in ljudje so bili pusti in stojnice prazne.

Pod klancem sem se zaobrnil sunkoma. Tam je stalo drobno dekletce v kratkem pisanem krilu; gledalo je modro predse, z obema tenkima rokama je držala datelj, en sam datelj; meso je bilo rumeno in sočno kakor med, kazalo se je dolgo, belo, navzdolž precepljeno jedro.

„Dajte mi dateljnov!" sem ukazal pred stojnico in sem trepetal v omotici.

„Za koliko?" je vprašala debela ženska in je posegla v škatljo z mesnato, potno roko.

„Za groš... za čisto nov groš!"

Ko sem tako odgovoril, se mi je zdelo, da je govoril za mojim hrbtom nekdo drugi, s čisto tujim, globokim in grdim glasom.

Dateljni so bili mastni, koj so se prijeli potne dlani. Pokusil sem prvega; sočno cukreno meso se je prijelo tudi usten in zob. Izpljunil sem vse, gladko lupino, cukreno meso in precepljeno jedro. Nato sem tekel po klancu in tiščal v pesti vso tisto nagnusno, mastno kepo, dokler je nisem zalučil v potok ter si umil obedve roki.

Nato sem legel v travo in sem molil, da bi umrl.

Mati je koruzni močnik, od dne do dne, od tedna do tedna; morda že več ne ve, da je bil kruh kje na svetu. In jaz jem dateljne! Za groš dateljnov, teh rumenih, cukrenih! Na srcu mi je ležal kamen; težak je bil in strašen; in še solz je bilo sram, da bi mi segle v oči.

Prišel sem domu že daleč po kosilu. Mati mi je prinesla ješprena, ki sem ga jedel rad; komaj sem poskusil, že sem položil na mizo leseno žlico, mrzel pot me je oblil curkoma po vsem životu.

„Kaj ti je?" je vzkliknila mati vsa plaha. Nisem si je upal pogledati ker sem vedel, da bi takoj umrl, če bi videl tiste oči, ki so tako zvesto izpraševale, da se je človek izpovedal do kraja, ko sam ni vedel kako. Ali nagnila se je k meni, vzdignila mi je obraz z obema rokama in videl sem jo, vso belo, kakor od milosti božje obžarjeno.

„Mati, joj, mati!"

Udaril sem s čelom ob mizo in nisem vedel ničesar več. Ko sem se vzdramil, je bil materin obraz resen in bolan.

„Povej!" je ukazala.

In izpovedal sem se kakor pred izpovednikom in Bogom samim.

„Dali so mi groš, čisto nov, svetel groš. Pa vam ga nisem prinesel, še povedati vam nisem mislil, zapravil sem ga po hudobnem, dateljnov sem si kupil! Nič ne bodite jezni, saj bom umrl!"

Takrat se je zgodilo nekaj zelo čudnega. Mati me je prijela narahlo za obedve roki, šla je z menoj preko izbe v kot pod razpelo, tam me je pokrižala trikrat po vrsti.

„Ti moj fant!" je rekla. Nato je naglas zajokala, sam ne vem zakaj.

(Moje življenje, odlomek)

IVAN CANKAR:

Sodnica Smrt

Obšla me je strašna utrujenost, spustila se je temna in težka na mojo dušo kakor pokrov na rakev.

Sam sem sedel v svoji mrzli, mračni izbi. Moje telo je bilo mrtvo truplo, vse duri do življenja, veselja in žalosti so bile zaklenjene mojemu srcu, niti spomina ni bilo več. Vse je bilo daleč, daleč zadaj, utonilo je v praznoto in mraz.

Potrkalo je zunaj, počasi in zamolklo. Tako potrka ječar, kadar pride po obsojenca, da ga spremi na poslednjo pot. Vedel sem, kdo je zunaj, zdi se mi celo, da sem pričakoval tega gosta, tega in nikogar drugega.

„Ave!"

Tiho, slovesno so se odprle duri in ogromna je stala na pragu sodnica Smrt. V črn plašč je bila zavita in široko perjanico je imela na glavi. Moje slabotno in vendar tako težko truplo se je vzdignilo, da pozdravi gosta, kakor se spodobi.

Ko je sedel za mizo, ni odložil perjanice, zavil se je še tesneje v svoj plašč in gledal mirno in strmo name s svojimi globokimi, srepimi očmi. Šel sem trudoma v kot, da bi pristavil samovar, skuhal gostu čaja. In čutil sem, da so me oči njegove spremljale ob vsakem koraku, mirne in srepe, v dno izprašujoče. In ko je bil čaj skuhan sem prinesel samovar na mizo, postavil zraven dvoje skodelic ter prisedel k svojemu gostu. Točil sem s trepetajočo roko, gost pa se ni priteknil skodelice. Koščene roke so bile trdo in nepremično sklenjne na širokih prsih, plamena v jamah pod čelom sta bila temna in tiha.

„Pij!" sem mu rekel ter porinil skodelico predenj.

Ni se genil.

Mrzla groza mi je leno in počasi lila iz srca in v srce nazaj ter je nazadnje tesno objela ves ubogi život. — Tišina v izbi je bila tolika, da je vpila do nebes; in z vso dušo sem hrepenel in čakal, da bi črni gost izpregovoril, pa če bi izpregovoril najstrašnejšo, zadnjo besedo.

In smrt je izpregovorila; resen in globok je bil njen glas, skoraj blag.

„Človek, povej, kako si živel, komu živiš!"

Trepetal sem v svojem strahu in v svoji ničevosti; odgovoril nisem, ker odgovora nisem vedel.

Tedaj je govorila smrt sama namesto mene in je rekla . . . s prav tistim zamolklim in zastrtim glasom, kakor poprej, ki je bil podoben pesmi večernega zvona za daljnimi meglami.

„Žela sem veličastno žetev, na brezmejnih njivah sem jo žela, kjer je bil človek sam sejal. Tako dolga je bila ta žetev od jutra do večera in še od večera do jutra, da mi je bila roka že obnemogla, da se je kosa že krhala. Po kolovozu kraj njive si prišel ti in se ozrl postrani na črno deklo božjo. Zasmilil se ti je ta in oni zlati klas, ki je padel, napol iz strahu, napol iz ničemurne hinavščine si potočil solzo, za tem in za onim, za Milavcem, za Valenčičem, za Bercetom in še za nekaterimi; nase edinega pa si mislil ves čas. Na nič drugega nisi pomislil! Nisi pomislil, da to zlato klasje, ki je bilo pokošeno in povezano v snope, ni umrlo, temveč da bo obrodilo tisočkratno življenje! Pomislil nisi, da nikoli še nobena solza ni bila potočena zastonj, da nikoli nobena kaplja krvi še ni bila prelita zastonj; pomislil nisi, da je smrt mati in da teše nebeški tesar mrtvaško posteljo in zibel obenem. Vsega tega ti ni bilo mar, mislil si nase, bal si se zase, zato ker si gledal poslednjo sodbo in te je bilo te sodbe strah! Strah te je bilo vprašanja: čemu si živel človek, komu živiš? Povej mi zdaj ob tej uri, ki je ura sodbe in ura posvečenja: ko pridem k tebi, da pojdeš z menoj na poslednjo pot, koga boš klical na pomoč, da ti bo v trpljenju stal ob strani, da bo tvoj besednik pred pravičnim sodnikom?

Ukazujoč in trd je bil ob teh besedah glas matere Smrti in vsa moja duša, ves moj ubogi, ponižani jaz je bil uklenjen jetnik njenih oči, teh temnih plamenov.

Vzkliknil sem; iz globočine mojega umirajočega srca je planilo:

„Mati!"

Tih in mračen kakor poprej je bil plamen njenih oči; na dušo mojo, ki se je krčila v grozi, je tipal mrzli dih iz njenih ust. In zaklical sem v tej bolečini, v tem predsmrtnem spoznanju:

„Domovina!"

Milejši, jasnejši je bil plamen njenih oči, že se je dramilo v njem usmiljenje in odrešenje. Ali genil se ni moj gost, moj sodnik, ni mi odgovoril, ni me izpustil.

Takrat se je v grozi in bolesti razklalo moje srce, da je dalo, kar je še imelo:

„Bog!"

V tistem hipu, ob tisti besedi sem se sladko zbudil iz dolge strašne bolezni. Poleg mene, ob čaju, je sedela svetnica odrešenica; držala me je za roko in smehljala se je, kakor se mati smehlja otroku, ki je ozdravel. Ime ji je bilo: Življenje, Mladost, Ljubezen

(Bela krizantema, odlomek)

ANTON TOMAŽ LINHART:

Podkurili jim bomo

DRUGI AKT

Tretji nastop

Sternfeldovka, Micka, Jaka

Šternfeldovka: Je vže vse napravlenu? — Zdej vže znajo priti.

Jaka: Koker zašafajo, gospa žlahtna. — Ta v nebesih jim bo njih dobroto povrnil, de so od moje hčeri to nevarnost odvrnili.

Šternfeldovka: Brez vse hvale, oča; jest sim več zame koker za vas sturila. — Jest bom od enega malopridnega človeka odrešena, kateri bi bil mene za vse moje dni nesrečno sturil. — (K Micki): Deklè, še ti ena skušnava naprej stoji. — Al si mo vupaš pred oči stopiti? Al te tvoje srce ne bode zapelalu?

Micka: Oblubem, de ne! On je mene toku režálil, de mo jest nikdar več dobra ne bom.

Šternfeldovka: Vunder se jest bojim, de bi nam ti kaj ne spačila.

Micka: Gvišnu de ne, gospa žlahtna!

Jaka: Jest za mojo hčer dober stojim.

Šternfeldovka: Jest se bom v tem časi skrila. Kader bo treba bom vže na dan prišla.

Jaka: Mi mo bomo podkrili, pri moji duši, de mo bo lubezen prešla.

Četrti nastop

Anžè, ti poprejšni

Anžè: Ha-hi-hi-hi-

Jaka: Kaj se smeješ?

Anžè: Ha-ha-ha-

Micka: Tok govori saj, Anžè!

Anžè: To so prave šeme — ha—

Jaka: Si jih vidil?

Anžè: Vidil inu slišal — ha— Eden, (k Micki) meni se zdi, de je raven tvoj ženen bil, doli pri prelazi v rinke hodi, koker de bi sršene v sebi imel, inu zdihuje, kličeoč: „Micka, Micka! Al si ti, Micka?" — Ta drugi šentuje, preklina Micko, mraz, lubezen ter v pest piha: „Huš — huš!" inu sem ter kje skače, koker de bi ga komarji pikali —

Jaka: Ha—ha— Inu šribar?

Anžè: Sedi na enem kamni, koker de bi privezan bil, poliček vina zraven sebe, inu en glažek za tem drugim doli srka —

Jaka: Micka, zdej le pojdi ponje!

Micka: Tok grem —

Jaka: Pametna se zadrži, de ne bodo čutili —

Micka: Nič se ne bojite! To je moja skrb. — (Gre.)

Peti nastop

Anžè, Jaka

Jaka: Usedva se madvá.

Anžè: To bo za konc vzeti od smeha, ha-ha-

Jaka: Le meni posti govorit! Me zastopiš, Anžè?

Anžè: Vže prov, oča!

Jaka: Inu nič se noter ne vtikuj!

Anžè: Ne besedce ne bom govoril —

Jaka: Pij ga en glažek, de boš koražo dobil!

Anžè: Al menite, de je nimam?

Jaka: Vže vejm, pak vunder; vidiš, ne zna vsaki z gospodo inu s temi šribarji v caker hodit. — Kader bo dober s tabo al kader mo boš kaj prinesel, postavim, enu tele ali kaj takega, bo toku priluden inu ponižen; tistikrat bo tudi tebi jezik tekel, koker de bi ga bil namazal. Kadar boš pak kakšno prepirengo al zdražbo imel, bo vse drugači; — on te bo sukal, on te bo zvijal, de ti bo beseda v ustih otrpnela. —

Anžè: To je pač res. — Ni davnu tega, ke me je šribar v grašini zavolo primšine v strahu imel. — Jest sim mo povedal, kar sim vedil, potler sim pak molčal inu sim mo figo v aržati molil —

Jaka: Tiho! Zdej pridejo.—

(Županova Micka — odlomek)

Theodore Dreiser

Divji lov po nočnih ulicah

Izrabil je vsak centimeter praznega prostora in se prerival tik za drugimi vozovi. Na oglu Washingtonove ulice in Šestnajste ceste je na levi strani opazil po njegovem mnenju precej prost kos ulice, hitro zapeljal tja in dirjal naprej. Ampak ravno ko je hotel s polno brzino zaviti tik ob pločnику mimo ogla, mu je neko majhno, približno devetletno dekletce, ki je v tistem trenutku hotelo čez cesto, naenkrat skočilo pred avtomobil. In ker ni imel nobene možnosti, da bi se izognil, jo je podrl in jo vlekel kos poti s seboj, preden je mogel ustaviti voz. Takoj je najmanj pol ducata žensk ki so videle nesrečo, presunljivo zavreščalo in najmanj toliko moških je glasno zakričalo.

Vsi so planili k povoženemu otroku, ki so šla kolesa čezenj. Sparser, ki je pogledal skozi okno in opazil veliko množico okrog ležeče postave, se je nepopisno prestrašil in naenkrat zagledal pred očmi policijo, zapor, svojega očeta, lastnika avtomobila in hude kazni v najrazličnejših oblikah. In čeprav so vsi drugi v vozu vstali in vzklikali v grozi, kot: „Joj, punčko je povozil!" — „Otroka je ubil!" — „Za božjo voljo!" — „Sveta nebesa!" — , Moj Bog, kaj naj napravimo?" —, se je obrnil in zaklical: „Vraga, policija bo prišla izginiti moram z vozom."

In medtem ko so drugi brez besed od strahu še zmeraj na pol stali v vozu, je, ne da bi jih vprašal, vstavil prvo, drugo in tretjo brzino, dal plina, kolikor se je sploh dalo, in zdivjal do prihodnjega ovinka.

Ampak kakor na vseh križiščih tod okoli je stal tudi tukaj stražnik. Opazil je zbiranje na oglu in se je že napravil, da pogleda, kaj se godi, ko je zaslišal klice: „Zadržite avtomobil! Otroka so povozili!"

Kakor hitro je spoznal, za kaj gre, se je ozrl po avtomobilu in obenem pristavil k ustom svojo policijsko piščalko. Sparser pa, ki je slišal kričanje in opazil stražnika, je hitro zavil mimo njega na Sedemnajsto cesto in drvel po njej naprej s sedemdesetkilometrsko brzino, pri čemer je zdaj odbil pesto pri kolesu tovornega voza, zdaj posnel blatnik pri avtomobilu in švignil za par centimetrov ali pa tudi za en sam centimeter mimo vozil in pešcev. Za njim v vozu so sedeli sopotniki, vsi razburjeni pokonci kot sveče, s široko razprtimi očmi, s krčevito stisnjenimi rokami, napetimi potezami in stisnjenimi ustnicami in so, kot na primer Hortenza, Lucilla, Nickolasova in Tina Koglova, venomer samo ponavljale: „Jo, joj, kaj bo z nami?"

Vendar se policija in tisti, ki so jih začeli zasledovati, niso dali tako hitro oplašiti. Ker stražnik ni mogel prepoznati številke voza, prepoznal pa je po njegovi nagli vožnji, da se ne misli ustaviti, je z zategnjenim žvižgom zapiskal na svojo piščalko. Stražnik na najbližjem oglu, ki je videl drveti voz mimo in razumel, kaj to pomeni, je tudi sam zažvižgal, skočil na stopnico dirkalnega voza, ki je privozil v tistem trenutku po cesti, in mu dal ukaz za zasledovanje. Nato so se še štirje avtomobili, ki so spoznali, za kaj gre, pridružili lovu in veselja nad dogodivščinami in pri tem vsi kolikor mogoče na glas trobili.

Packard pa je bil veliko hitrejši kot njegovi zasledovalci in, čeprav so se najprej še slišali kriki kot: „Ustavite voz, ustavite voz!", so kmalu utihnili in namesto njih so se oglašali samo še dolgi, glasni signali oddaljenih hup.

Sparser si je tako pridobil že precejšno prednost, a zdelo se mu je, da mu edino predmestne četrti na severu dajejo možnost, otresti se svojih zasledovalcev. Zato je zdaj naravnal smer vožnje na levo v ta del mesta, misleč, da bo v tem primeroma mirnem okolišu najlažje zaviti zdaj sem, zdaj tja in se na ta način umakniti zasledovanju, vsaj dokler ne odloži kje svojih sopotnikov in ne pripelje voza nazaj v garažo.

To bi se mu bilo tudi posrečilo, ko ne bi bil takrat ko je zapeljal v eno od teh bolj odročnih ulic, kjer je bilo le malo hiš in nič pešcev, ugasnil luči, da bi bilo avtomobil težje spoznati. Ko je potem izmenoma vozil proti vzhodu in proti severu, potem pa spet proti vzhodu in jugu, je nazadnje prišel v neko ulico, kjer je tlak čez kakšnih sto metrov naenkrat prenehal. Ker pa je upal, da bo kmalu spet prišel na tlakovano cesto, je vozil naprej in potem ostro zavil na levo, pri čemer je s silo zadel ob kup kock, ki jih je neki podjetnik tam pripravil za tlakovanje ulice. Ko pa je s polno brzino zapeljal na robu čez kopico kock, je avtomobil zaplesal, se pri tem skoraj preobrnil in se s treskom zaril v kup stavbenega lesa, ki je bil namenjen za zgradbo neke hiše. Zadel pa je le v en konec kupa, tako da je les popustil in se zrušil, vendar pa samo toliko, da so desna kolesa voza zapeljala na vrh, voz sam pa se je nagnil na levo stran in se preobrnil v travo in sneg zraven ulice. Med prasketanjem stekla in ob sunkovitem udarcu teles je potnike v klobčiču vrglo naprej proti levi.

To, kar se je potem zgodilo, je bilo ne samo za Clyda, ampak tudi za vse druge popolnoma nejasno.

(Odlomek iz romana „Ameriška tragedija")

Ameriška pisateljica Theodore Dreiser je v svojem romanu „Ameriška tragedija" v živih slikah prikazala življenje v deželi neomejenih možnosti. Kakor filmski posnetki se vrstijo pred očmi bralca posamezni utrinki iz čudnega sveta, kjer je — kakor nikjer drugje tako očitno — prvo in glavno vprašanje bogastvo, denar, ugled.

Pisateljica nas uvede v družinske razmere pridigarske družine Griffiths, ki je na cestah „nekega amerikanskega mesta s približno štiri sto tisoč prebivalci" oznanjala ljubezen med ljudmi, ljubezen do bližnjega. Iz te družine izhaja tudi junak romana Clyde Griffiths, „prav tako ponosen in ničemrn, kot je bil reven." Ko se je naveličal z družino prepevati po cestah, je postal pomagač pri prodajalcu hladilnih pijač, pozneje hotelski boy, dokler ni prišel v tovarno svojega premožnega strica Samuela Griffithsa. In tragedija se nadaljuje, ko Clyde spozna in vzljubi Roberto Aldenovo, delavko v njegovem oddelku. Ali kaj kmalu zbledi njena slika, ko stopi v Clydovo življenje lepa in bogata Sondra, odsev tistega lepega, udobnega življenja — boljše družbe, po kateri je on tako željno hrepenel. —

Vesela družba, plesni večeri v premožnih hišah, izleti k romantičnim jezerom, ljubezen, razočaranje, obup, Roberta naj bi postala mati njegovega otroka in Sondra ga ljubi. Kakor vrtinec se vrti življenje okoli Clyda, dokler Roberta ne utone v valovih temnega jezera, njega pa čaka zadnja pot, ki ga bo peljala „od stare smrtne hiše proti sobi usmrtitve."

„Ameriška tragedija" je bila prevedena v neštete jezike in našla je pot v filmsko proizvodnjo. Slovenski prevod — mojstrsko delo Božidarja Voduška — je izdal Slovenski knjižni zavod v dveh debelih knjigah. 838 **strani obsegajoči in v polplatno vezani knjigi dobite v knjigarni „Naša knjiga' za skupno šil. 36,—.**

JOŽE ŠMIT:

Pastirski ognji

Kam tiste dni, mladost si zakopala,
ko senca so utripala mi vroče,
ko ljubil sem polje domače, koče
in gmajno, ki rokam piščal je dala?

Zdaj se na ustnicah je sol nabrala,
skalil mi čas je misli upajoče,
in na srce, nekoč zvonko pojoče,
prsti je težka roka nametala.

Pastirski ognji — moji mladi kriki!
Ne morem jih izgrebsti več med grobovi,
ječijo mi po gmajnah ko mejniki

in so ko vzdihi naše dobre zemlje,
ki orjemo jo v težki strašni dobi,
ko smrt si trojno desetino jemlje.

KOLEDAR

Sobota, 13. december: Lucija
Nedelja, 14. december: Konrad
Ponedeljek, 15. december: Kristina dekla
Torek, 16. december: Evzebij

SPOMINSKI DNEVI

13. 12. 1797 — Rojen nemški pesnik Heinrich Heine — 1867 France Levstik je izdelal slovenski politični program in ga poslal štajerskim rodoljubom v Maribor — 1881 Umrl v Zagrebu hrvatski pisatelj Avgust Šenoa.

14. 12. 1760 — Umrl v Zagrebu književnik Andrija Kačič-Miošič — 1799 Umrl prvi predsednik ZDA — 1911 Polarni potnik Roald Amundsen je dospel na južni tečaj — 1941 Ustanovljen nad Stično Štajerski bataljon.

15. 12. 1935 — Umrl France Grafenauer — 1945 „Primorski dnevnik“ v Trstu ustavljen, nakar je izbruhnila splošna stavka.

16. 12. 1575 — Dotiskana prva slovenska knjiga v Ljubljani.

Skakalne tekme v Št. Janžu v Rožu

Smučarska sekcija Slovenskega športnega društva v Št. Janžu sporoča, da je Koroška smučarska zveza določila

skakalne tekme na skakalnici v Št. Janžu v Rožu na nedeljo, dne 15. februarja 1953.

Mladinci v Št. Janžu že pridno delajo in popravljajo skakalnico ter nestrpno pričakujejo, da bi padel sneg.

Vodstvo je že podvzelo potrebne korake, da si zagotovi tudi na tej smučarski prireditvi tekmovalce iz Jugoslavije in bo imela prireditev tudi to zimo mednarodni značaj.

Lahko pričakujemo, da bo tudi tokratna smučarska prireditev v Št. Janžu v Rožu na isti višini, kakor je bila v zadnjih letih in da bo pokazala še korak naprej v razvoju lepega zimskega športa.

Opozarjamo že danes vse ljubitelje zimskega športa na predvideno veliko smučarsko tekmovanje v Rožu.

Znani skakalec Rudi Finžgar pride na Koroško

Med Slovensko fizkulturno zvezo in Smučarsko zvezo Slovenije je bilo dogovorjeno, da bo prišel ob koncu meseca decembra na Koroško Rudi Finžgar, član državne reprezentance in znani skakalec na veliki mednarodni skakalnici v Obersdorfu na Bavarskem.

Svoj obisk na Koroškem bo izrabil in posvetil treningu naše mladine v smučanju in skakanju. Dosedaj so predvideni tečaji v zimskem športu v Št. Janžu v Rožu in v Bilčovsu.

Mladinci smučarji se za trening že z velikim zanimanjem pripravljajo in priznanega športnika Rudija Finžgarja z veseljem pričakujejo, ker ga velik del naše mladine že dobro pozna in ve, da je on prijatelj mladine, predvsem one mladine, ki ima zanimanje in veselje za plemeniti zimski šport.

ŽENE IN DEKLETA!

Vaš list je **„Naša žena“**

Naročajte „Našo ženo“ v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu, Gasometergasse 10.

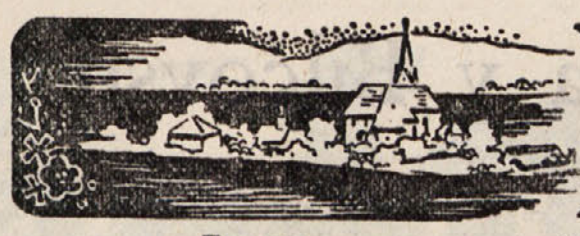

Po naši zemlji

Ravne

Zadnji torek dopoldne smo na farnem pokopališču v Rožeku položili k zadnjemu počitku zemeljske ostanke Janeza Lepušica z Raven, ki je — star šele 55 let — umrl v celovški bolnišnici.

Poznali smo ga daleč naokoli, posebno znan pa je bil v veliki družini naših izseljencev, s katerimi je skupno s svojo družino preživel nad tri leta v izseljeniškem taborišču Hesselberg. Zato je bila udeležba pri pogrebu tako številna in so šli za njegovo krsto poleg sorodnikov in drugih znancev tudi nešteti izseljenci — sotrpini iz Zilje, iz Roža, iz Gur in celo iz Podjune. V imenu izseljencev se je od pokojnega sotrpina Lepušica poslovil Kramar Lovro, p. d. Janše in se je v izbranih besedah spomnil na njegovo težko pot pregnanstva, ki jo je moral tudi on prehoditi v družbi številnih koroških slovenskih družin v onih mračnih dneh nacističnega nasilja. Dolga so bila leta pregnanstva, mučna in bolestna, le neupogljiva vera v končno zmago pravice je držala trpine izseljence pokonci in tudi naš Lepušic ni klonil niti za trenutek. Več izseljencev, ki jim je izseljeniško trpljenje izpodkopalo zdravje, je že poleglo v grobove, ostali pa jih bomo ohranili v lepem spominu do konca življenja.

Rajni naj mirno počiva v domači koroški zemlji, po kateri je toliko hrepenel v daljni Nemčiji, vsem ostalim pa izrekamo naše iskreno sožalje.

Kotmara ves

Minulo nedeljo so pri nas odprli novo zgrajeno stanovanjsko hišo za učiteljstvo, ki obsega prostore za štiri družine in dvoje samskih stanovanj. Poslopje je zidano v zelo prikladni obliki in so notranji prostori smotrno izgrajeni, na razpolago je tudi kopalnica in zelo praktično urejena klet. S prizadevanjem občine, pod vodstvom socialističnega župana Liendla, s sredstvi iz občinske blagajne, podporo deželne vlade in izposoji so postavili učiteljskemu osebju dostojno stanovanjsko hišo Zgradba je stala okoli 500.000 šilingov.

Pri slavnostni otvoritvi je bil navzoč celotni občinski odbor, zastopniki oblasti, učiteljstvo in šolska mladina, ki je slavnost povzdignila s petjem in recitacijami. Pri slavnostni seji, ki je bila v šoli, se je župan zahvalil vsem, ki so h gradnji stanovanjskega poslopja pripomagali, posebno pa deželni vladi za razumevanje in izdatno podporo. V imenu učiteljstva se je za doseženi uspeh in lepe stanovanjske prostore za svoje stanovske tovariše s primernimi besedami zahvalil nadučitelj Kordež.

Učiteljstvu v Kotmari vesi je bilo torej s tem izvršenim delom ustreženo z dostojnimi stanovanji, kar je samo za odobravati in pozdraviti. Pričakujemo samo, da se bodo učne moči na ozemlju, kjer obiskuje šolo v pretežni večini ali izključno samo slovenska deca, vedno tudi zavedale, da bodo poleg posredovanja potrebnega znanja za življenje, vzgajali mladino tudi v značajne in zavedne člane slovenskega naroda in ji odpirali lepoto in vrednost svoje govorice in bogastvo slovenske kulture. Če se bo to zgodilo, bo v naši vasi lepo, zadovoljstvo in mir.

Priznati pa moramo naši občini, da je v zadnjih letih nekaj zares delala. Potrudila se je, da so popravili vozne poti v hribe, napravili so v vasi električno luč in energijo ter imamo tudi strojno postajo. —

V naslednjem nekaj osebnih vesti. Poročila sta se Valentin Einspieler, delavec v Št. Kandolfu in Anemarie Demerle, rodom iz Mainza. — Krušicu Blažu in Tildi se je rodila hčerka. — Umrl je mali Karli, enoleten sinček Leopolda in Pavle Lajčaher pri p. d. Habnerju na Ročici.

Bilčovs

Pri nas se je mladina pridno razgibala. Po kulturni prireditvi minulo nedeljo kjer smo lahko videli, da imamo v naši mladini že prav dobre igralske talente, smo si že mislili, da jih bomo spet prav kmalu videli na odru. In zares, kakor slišimo, so se lotili z vajami in pripravami za Finžgarjevo igro „Divji lovec“ in s tem dokazujejo, da ne spijo, temveč korakajo naprej.

Toda tudi naš mladi pevski zbor bi spet radi enkrat slišali, ker nam je še prav dobro v spominu zadnji pevski nastop, da bi hoteli kar še poslušati, še in še. Upamo, da nam bodo čim prej postregli s tako lepim in zaželjenim užitkom.

Pa še tole: Naši mladinci smučarji so imeli v nedeljo sestanek, kjer so ustanovili podružnico Smučarskega društva v Št. Janžu v Rožu. Nad 20 fantov je pristopilo, kar je dokaz, da so se naši fantje lotili zimskega športa. Želimo jim veliko uspeha in tudi veselja pri smučanju.

Celovec

Dunajski „Sängerknaben“, ki od leta 1945 obiskuje vsako leto Koroško, bodo podali koncerte v Beljaku in Celovcu tudi letos. V ponedeljek bodo peli v Mestnem domu v Beljaku, v torek v Domu glasbe v Celovcu, vsakokrat ob 20. uri. Mladi pevci bodo obiskali Koroško na povratku s svoje turneje po Italiji. — Hkrati z volitvami v državni in deželni zbor bodo tudi volitve v celovški občinski svet in je deželna vlada volitve razpisala. Število članov občinskega sveta v Celovcu znaša 36. — Na Koroškem stanuje še vedno 10.000 oseb v barakah, poleg tega je še 1425 stanovanjskih hiš razrušenih in mora nadaljnjih 10.000 oseb stanovati v močno poškodovanih objektih. — Postaja darilcev krvi Rdečega križa v celovški deželni bolnici je pričela s svojim delom. Deželni glavar Wedenig je bil prvi darilec krvi za zgled vsem, da bi upoštevali imenovano človekaljubno napravo in tudi prispevali svoj delež. V kratkem bodo uredili krvne postaje tudi v Beljaku in Wolfsbergu. Rdeči križ bo dal za odvzemanje krvi na razpolago sanitetni avto, ki bo obiskal koroške kraje, da si bodo darilci krvi lahko prihranili pot do postaj. — Za hitro odpravo božičnih in novoletnih pošiljk v izvenevropske kraje priporoča generalna poštna direkcija, da bi se odpošiljatelji posluževali zračne pošte. Za zračni poštni promet potrebna pojasnila dajejo poštni uradi.

Smihel nad Pliberkom

V četrtek, dne 4. decembra t. l., smo spremili na zadnji poti in zanesli na šmihelsko pokopališče Franca Podrečnika iz Strpne vesi. Pri svojem poslu, regulaciji hudournikov, se je v jeseni prehladil in težko zbolel. Iskal je pomoč v bolnici v Celovcu, toda zaman, v 40. letu svoje starosti je umrl. France je bil drugače močne postave, toda miren značaj in silno postrežljiv človek. V svoji sodbi pa je bil oster in do skrajnosti pravičen, čeprav so ga nekateri drugače cenili. Naj mu bo domača zemlja lahka, ki jo je tako iskreno ljubil.

Zveza slovenskih izseljencev poziva

vse svoje člane, da, v kolikor tega še niso napravili, takoj vložijo prošnjo za izstavitev tako imenovane izkaznice za žrtve fašizma (Opferausweis), ker tozadevni zakon s koncem tega leta, to je z 31. decembrom 1952, zgubi svojo veljavnost. Ponovno opozarjamo, da po tem roku ne bo več mogoče vlagati takih prošenj. Potrebne tiskovine kakor tudi vsestranska pojasnila dobite pri Zvezi slovenskih izseljencev, Celovec, Gasometergasse 10.

Odbor.

NAZNANILO

Gostilna „OBIR“ v Celovcu, Gasometergasse 10, je spet odprta.

V gostilni „Obir“ ustrežemo vsem gostom z izbiro izbranih in negovanih pijač, dobro kuhinjo, solidno postrežbo in zmernimi cenami.

Gostilna je odprta vsak dan od 7. ure zjutraj in ker je blizu kolodvora in avtobusne postaje, je zelo pripravna že za vse, ki pridejo z jutranjimi vlaki in avtobusi v Celovec.

Za mnogoštevilen obisk v domači gostilni v Celovcu se priporoča gostilničarka

Prušnik Mara

32

„Sem. Lahko noč, vaša milost!“ pozdravi debeluh in se napoti za zibajočim se podbanom, ki je s pijanimi očmi zijal v zahajajoče sonce.

Gospod Tahi se vrne v grad in potrka na vrata kastelanovega stanovanja blizu vhoda. Vstopi. Sredi sobe stoji mlada, črnooka babnica. Nos ji je majhen, ustnice debele, prsi polne. Upre roke v boke, stisne goste obrvi, zamežikne z enim očesom in udari v smeh:

„To ste, milost, spretno odpravili bedastega Loliča! Opazovala sem vse skozi okno.“

„Ali ničesar ne sluti, dušica?“

„Kaj ne bi slutil!“ zahohoče žena in si kakor od sramu pokrije obraz z roko. „Mislim, da vse ve. Toda dajte mu cekin ali mlin, pa ne bo vprašal, ali žena moli roženkranc ali ugaja telesu.“

„Dobro je to — njegov je moj mlin, njegova žena pa moja.“

„A gospa Helena?“ vpraša Lolička in gleda izpod očesa pohotnega starca, ki je kar gorel.

„Spi ali pa moli Boga.“

„Potem je vse dobro.“

Tahi privije bujno kastelanko k sebi, ona pa se mu vda in smeje zagruli kakor golobica.

XVII.

Gospod Ambrož Gregorjanec je sedel za mizo v stolpu mokriškega gradu, kamor je rane spomladi leta 1567 prišel za delj časa na obisk. Ni prišel zaradi zabave ali oddiha, marveč prav zaradi svoje in susjedske pravde. Ko je slišal za Tahijeve zločine, je sklenil, da se bo o vsem prepričal na licu mesta ter spraševal očividce. Nagnil se je nad debelo knjigo, na katero mu je padala dolga brada a oči so mu naglo letele po črnih tiskanih vrstah. Premozgaval je razliko med slavonskim in ogrskim pravom, ker je kraljevo sodišče baš za to vprašalo. Še ni posegel po papirju, da zabeleži neke besede, ko vstopi v sodo gospod Mihael Konjski v popotni obleki. Starec dvigne glavo, proži prišlecu v pozdrav obe roki in reče:

„Pozdravljen, dragi moj prijatelj! Katera sreča vas nosi na Mokrice?“

„Pozdravljen, gospod Ambrož! Ne vem ali je sreča ali nesreča, vsekakor je važna novica.“

„Poslušamo“ odgovori Ambrož in spet sede.

„Habemus papam*, imamo bana ali bolje rečeno: dva.“

„Kaj ne povesti! Kdo sta?“ živahno vstane Ambrož.

„Škof Draškovič in knez Frankopan Slunjski.“

„Ali je to res?“ vpraša Ambrož; „moj Stepko prinaša iz Zagreba vsak dan drugega bana. Veliko so govorili da bo Matija Keglevič.“

„Res je, res,“ odgovori Konjski, „meni je to včeraj gospod škof sam povedal, jaz pa sem s svojo ženo pohitel semkaj, da vam to novico sporočim.“

„Draškovič torej!“ se zamisli Ambrož in začenja gladiti belo brado. „Nihče ni mislil nanj. Škof ne pripada ne eni, ne drugi stranki, ta sloveči tridentinski govornik** se ni mešal v naše politične zadeve in spore. Moder je, gladak in sladak, toda ni pristranski in se ne jezi. Ni slabo. A zakaj dva bana?“

„Draškovič bo upravljal civilne zadeve, Frankopan vojaške.“

„Knez Slunjski je mlad, a velik junak in poštenjak,“ nadaljuje Ambrož. „Kaj pa naša zadeva, ali ste govorili s škofom o njej?“

„Sem, se razume.“

„A on?“

„Saj ga poznate. Fin je in moder, njegove previdne besede hodijo kakor po ledu, in kadar hoče kaj zamolčati, navaja besede iz svetega pisma ali kakšnega latinskega klasika. Jaz sem mu razložil našo pravdo. Mirno sedeč me je poslušal, ne da bi črhnil besedico. Ko sem končal, mi reče: ‚Zaradi veleizdaje naj vas nič ne skrbi. Ta bo mirno zaspala v arhivu. Kar ste mi povedali o Tahiju, vem vse sam. Toda, verujte mi, Tahi ima na kraljevem dvoru mogočne prijatelje, v naši kraljevini ima veliko stranko, kraljevo veličanstvo pa potrebuje denarja. Iz vsega tega razvidite, gospod Mihajlo, da tega vozla ni mogoče razsekati, marveč fino in vešče razvozlati. Ne prenaglite se, prosim vas! Potrpite in čakajte. Pravda naj teče pred banovim sodiščem. Jaz nisem Peter Erdedi, Tahijev zet‘. Zatem je škof dalj časa razmišljal, igrajoč se s svojo brado. Kar dvigne glavo, kakor da se je nečesa spomnil, in mi reče: ‚Kaj počenja vaša gospa Anka? Že dolgo je tega, kar je nisem videl. Mar je pozabila, da sem ji krstni boter? Recite ji, naj me obišče, še danes naj pride. Vi pa bodite previdni in budni, to recite tudi gospodu Ambrožu. Ne pozabite povedati gospe Anki, kar sem vam naročil‘ je končal škof, dvignil kazalec in me odpustil.“

„Da, da!“ se nasmehne Ambrož, „to je njegov način: razvozlati. Kaj pa je povedal Anki?“

„Povedal ji je, da je bil Tahi pri njem v avdijenci že prvega dne da se mu je ponižno poklonil in nadvse hvalil veliko kraljevo modrost, ker je imenoval za bana najmodrejšega vseh Hrvatov.“

(Dalje)

* „Imamo papeža!“ — To je vzklik iz obrednika ob izvolitvi novega papeža. S tem se naznani ljudstvu pred cerkvijo sv. Petra, da je izvoljen papež in kdo je.

** Škof Draškovič je imel veliko vlogo na tridentinskem cerkvenem zboru, ki je zasedal od 1545—1563 in preuredil cerkvene razmere, ki so bile povod Lutrovi reformaciji.

Bežni utrinki z obiska v Bilčovsu

Poln „upov in nadèj" dospèm poznojesenskega odnosno že zimskega sončnega popoldneva v Bilčovs. Na šiljastih, sivih grebenih Karavank onstran doline in onstran Drave se trgajo težke megle in oblaki, ki prinašajo uprav pomladansko toploto v vsa tako mnogolika mestoma že dokaj strma, mestoma tudi položnejša in ravna pobočja številnih bilčovskih vasi. „Danes boš pa gotovo našel vse gospodarje domà", se že veselim. Toda kako sem presenečen, ko dospem v globoko v kotanji pod ljudsko šolo z dvojezičnim napisom ležečo prvo vas, v Kazaze (v drugem deželnem jeziku „Edling" imenovano) in najdem v večini hiš le gospodinje domà. Par domačij pa je naravnost zaprtih. Vsi moški so v „lesu": ali pri Dravi v jelševju ali v črnih gozdovih nad cesto. Pa mi ne preostane drugega kot zaenkrat „pogospodariti" in se pomeniti z našimi razboritimi, uprav rožansko živahnimi gospodinjami, ki so na gospodarskem polju že kar dobro poučene, katerim pa marsikatera domača stvar ni prav znana.

Tako me kar začudeno gleda mlada, inteligentna vaščanka, ko ji obrazložim, da so Kazaze pravzaprav imenitna vas, kajti vsem naseljem po slovenskem in danes deloma že ponemčenem svetu, kjer so bivali „svobodni" (plemiči?) slovenski kmetje, so dali naši predniki ime Kazaze, Kozasmoje in podobno. Tega so se zavedali tudi zastopniki drugega naroda, ko so dospeli med nas in so prevedli imena naših plemiških vasi v „Edling". Pa vsaj zadobiš, ko dospeš sredi vasi in vidiš mogočno Krištofovo, gradiču podobno hišo, tudi vtis, da se nahaja v Kazazah nekaj gosposkosti. Pa to je samo videz. Dejansko so tukajšnji vaščani prav ponižni, s sedanjimi gospodarskimi neprilikami prav težko boreči se gospodarji. Uprav mrzlični nemir je namreč zajel vso vas, ko je dospelo v času mojega tukajšnjega bivanja od nekod poročilo, da bo drugega dne „pri Miklavžu" tečaj za preiskovanje zemlje in za setev lucerne. Prispel bo „gospod" od Deželne kmetijske zbornice v Celovcu. Ker sem dospel tudi jaz po podobnem poslu v občino in nisem vedel, kaj je na stvari, zdirjam takoj po hišah in vasèh, gori in doli, dokler se pri Šenlebu, predsedniku občinskega kmetijskega sveta ne poučim, za kaj v resnici gre. Pravijo, da je nastalo pri Šenhlebu sedanje hišno ime davno pred stoletji, v času velike lakote, ko se je za „še en hleb" kruha dobilo kar cele obsežne zemljiške parcele, njive in travnike.

Hotel bi „stopiti" še k našemu mandatarju Deželne kmetijske zbornice tovarišu Ogrisu pd. Miklavžu, pa se nahaja pri njem ravnokar „visok" obisk iz Trsta. V polnem obsegu vendar me odškodujeta za izgubljeno možnost mojega obiska Ogrisova sinova in hčerka, ki so vsi v vseh domačih gospodarskih zadevah naravnost neverjetno dobro poučeni. Še pri našem „Foltu" bi se bil rad oglasil in bi sila rad zvrnil pri njemu kupico „smoleja", pristnega brinovca, kakršnega zna kuhati samo Folt. Toda pozna večerna ura mi neizprosno narekuje, da še pravočasno iztaknem kotiček za prenočevanje in se napotim zato naravnost k staremu prijatelju Linčeju v Moščenico. Kjer njega spričo jasne mesečne noči od dela iz obdravskega loga še ni domov, kramljam in čakam z zgovorno Linčejovo mamico — gospodinjo pozno v noč. Pripoveduje mi ona med drugim tudi, kako zelo se je pred meseci v Ljubljani umrli svak, sodnik dr. Rajhman, zanimal še za svojo rojstno hišo pri Linčeju, da je še osem dni pred svojo smrtjo sporočil, da bo letos prinesel iz Slovenije drevesca posebno žlahtnega oreha in povsem nove jabolčne sorte.

Ko je danes že vse moje čakanje na gospodarja brezuspešno, me odvedeta domača šivilja in tako prisrčno, zvonko smejajoča se Linčejeva Nani čez globoko vodno strugo pred hišo nazaj v drugo vas, kjer najdem dokončno pri Krištofu prostorček, kamor položim svojo trudno glavo. Ker pa gorijo še v par hišah luči — petrolejke (do osme ure svetijo namreč tu še zasilne električne žarnice!) ne morem strpeti, da se ne bi oglasil mimogrede še pri gospodarsko tako zelo razgibanem, na slovenskem kmetijskem zavodu šolanem posestniku Bvažiču. Z jasnim in glasnim „dober večer" nas pozdravijo skoraj 80-letni stari oče, ki pravkar luščijo koruzo in ki so še vedno polni dovtipov in muhastih šal. Izredno mladeniško krepkost so si bajè ohranili, ker baje v mladosti niso nič pili in nič kadili. Ali jim verjamete? Jaz komaj.

Zgodaj drugega dne, še v jutranjem mraku se podava s tovarišem Linčejem proti Velinji vasi na polja široke, z gozdovi obdane dolinice, katero je domnevno izdolbel pred stotisočletji ledenik.

Moje nadaljnje bivanje na Kumrovi domačiji v Bilnjovsu, s tako zelo nadarjenim mladim gospodarjem (brat njegov je doktor, profesor na gimnaziji v Celovcu) in izobraženo gospodinjo, Pomučevo hčerko iz Bilčovsa, pa je gospodarsko in v splošnih pogledih tako vsebinsko polno, da moram ostati tu skoraj celo dopoldne in tudi tu zaključiti svoje bežno potovanje po tako prijetni in tudi tako zelo domači, narodni bilčovski občini.

Francè Vernik.

Najvišji slap na svetu

Kateri slap je najvišji na svetu? Ali je to morda slap Yosemite v gorovju Sierra Novada v Kaliforniji, ki pada v treh stopnicah 740 metrov globoko? Ta slap ni najvišji, kajti nedavno so odkrili še mnogo višjega v Južni Ameriki.

Slap Angeli Falls v jugovzhodni Venezueli blizu braziljske meje je najvišji na svetu. Nahaja se v skoro neprehodnem področju Južne Amerike sredi nabolj goste džungle, iz katere štrlijo zelo visoke, ozke in kamnite visoke planote, ki imajo skorajda navpične stene.

Skozi dve skalni škrbini blizu roba ene teh visokih planot pada slap na dno kanjona skoro 1000 metrov globoko. Prvič so opazili slap iz aviona pred 15 leti, pozneje pa so ga videli letalci še redkokdaj, ker je visoka planota skoraj vedno v megli. Šele pred nedavnim je posebna ekspedicija prvič dospela po kopnem do slapa. Ekspedicijo so izvedli na pobudo novinarske fotografije Robertsonove, ki je slap prvič videla iz aviona leta 1947. Velikanska globina slapa jo je tako prevzela, da je sklenila priti do slapa po kopni poti, kar se dotlej ni posrečilo še nikomur.

Dve leti pozneje, ko je zbrala vse dotlej znane podatke o slapu, je Robertsonova začela organizirati ekspedicijo. Neki inženir je v ta namen porabil svoj dopust, da je z instrumenti točno izmeril višino slapa. Ekspedicijo je vodil neki latvijski raziskovalec, ki je pred tem v teh krajih iskal zlato, slapa samega pa ni še nikoli videl. Dalje so bili v odpravi še filmski fotograf in strokovnjak za radio. Odpravo je prevažalo v kanujih deset Indijancev, ki so bili obenem tudi nosači in sekači poti skozi džunglo. Od morske obale so se prebijali skozi tropične gozdove v notranjost po rekah v svojih nizkih kanujih in v njih dospeli do soteske, skozi katero se reka prebija od slapa v ravnino. Potovali so sorazmerno lahko, ker so imeli le najnujnejšo opremo. Jedli so pa dehidrirano hrano (hrana brez vode, ki jo pred pripravljanjem namočijo v vodi). Stalno so jih oblegali roji žuželk in komarjev. Mnogokrat so morali hoditi okoli brzic v ovinkih po kopnem. Iz čolnov so izstopili vsako popoldne ob pol štirih, da so še pravočasno pred nočjo uredili taborišče, spali so na mrežah, razpetih med drevjem. Reka je postajala vedno bolj divja, tako da so le s težavo držali kanuje na površini. Ko so dospeli v sotesko blizu slapa, so se Indijanci namazali z rdečo barvo, da bi se zavarovali proti „zlemu duhu" onega kraja, saj je tako visok slap zanje nekaj nenaravnega. Proti rečnemu toku so zdaj napredovali že tako počasi, da so se odločili nadaljevati pot po kopnem. Poskrili so vso prtljago razen radia, fotografskega aparata, merilnih instrumentov in hrane za šest dni, kar so vzeli s seboj. Po poldrugem dnevu težavne hoje so dospeli na višino, od koder so prvič videli slap. To noč je polna luna spremljala ves slap v srebrno peno in pogled nanj je tedaj bil „vreden potovanja", kot je pozneje izjavila Robertsonova.

Drugi dan so si presekali pot skozi džunglo do podnožja slapa. Od tamkaj se je slap zdel kot megla, ki pada in se spremeni v rjavo peno. Ko slap udari prvič ob steno, teče še kakšnih 90 metrov po zelo strmem pobočju kanjona in nato spet pada na dno kanjona. Visoko v steni izvira še mnogo manjših slapov. Na vznožju slapa je odprava ostala en dan. Inženir je izmeril slap z instrumenti in nato z računi ugotovil skupno višino slapa 976 metrov. Najvišji prosti padec vode je 805 metrov, od roba planote do dna drugega slapa je pa 976 metrov.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.20 Jutanja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 9.05 Želje poslušalcev — 10.15 in 15.00 Šolska oddaja — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 17.10 Popoldanski koncert.

Poročila dnevno ob: 7.00, 8.00, 12.30, 17.00, 20.00 in 22.00.

Sobota, 13. december:

8.45 Knjiga — naša prijateljica. Kar športnika zanima — 11.00 Veder dopoldne — 14.00 Kam v nedeljo? — 14.45 Mesto in dežela — z roko v roki — 14.30 Želi si kaj! — 14.30 Želje poslušalcev — 15.15 Kulturno zrcalo tedna — 15.30 „Iz vseh dolin zveni" — 16.15 Mala filmska revija — 17.40 Philips-revija — 18.30 Pevska ura — 20.15 „Tako zveni na Tirolskem".

Nedelja, 14. december:

7.15 Pester glasbeni spored po željah poslušalcev — 8.10 Kmečka oddaja — 9.15 Vedro se pričenja teden — 10.00 Maša — 11.15 Teden lahke glasbe — 12.51 Kulturno zrcalo tedna — 14.00 Koroška pripovedka — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 16.15 Mala nedeljska revija — 17.30 Šport in glasba — 20.15 Športna poročila — 20.20 Radijska igra — 23.00 Plesna glasba.

Ponedeljek, 15. december:

10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Šolska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 13.45 Glas mladine — 14.00 Novosti iz Štajerske — 14.30 Slov. poročila in objave. Teden in mi, Mojstri besede: Heinrich Heine — 15.30 V plesnem koraku — 15.45 Poslušalci pripovedujejo — 16.00 Pevska ura — 16.30 Za bolnega in osamljenega — 20.15 Literatura v ponedeljek — 20.45 Želje, ki jih radi izpolnimo.

Torek, 16. december:

10.45 Iskalna služba — 11.00 Šolska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Slov. poročila. Zdravniški vedež. Okno v svet: Italija II. del — 15.30 Za ženo in družino — 16.00 Solistična ura — 16.50 Mi hočemo pomagati — 18.30 Za našo vas — 20.15 Teden lahke glasbe.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 5.30 Dobro jutro dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska.

Poročila dnevno ob: 5.45, 6.30, 12.30, 15.00, 22.00 — 19.00 Radijski dnevnik.

Sobota, 13. december:

12.00 Opoldanski koncert — 12.40 Od melodije do melodije — 13.00—13.10 Jezikovni paberki — 13.50 Kulturni pregled — 14.00 Naši solisti in zbori pojo narodne pesmi — 14.40 Zabavna glasba — 15.10 Pester operni spored — 16.00 Med glasbenim sporedom zanimivosti iz znanosti in tehnike — 17.00 Poje ljubljanski komorni zbor pod vodstvom Milka Škoberneta — 17.20 Za pionirje — 17.40 Igra Srečko Dražil s svojim orkestrom — 18.15 Slovenska lahka orkestralna glasba — 19.40 Zabavne melodije — 20.30 45 veselih minut — 21.15 Pesmi domače zdaj zaigrajmo, s plesom veselo teden končajmo!

Nedelja, 14. december:

6.30—6.35 Pregled tiska — 8.00 O športu in športnikih — 8.15 Vedre melodije — 9.00 Po naši lepi deželi — 9.40 Slovenske narodne pesmi — 10.00 Dopoldanski simfonični koncert del hrvatskih in slovenskih avtorjev — 11.00 Od pravljice do pravljice — 11.40 Pester opoldanski spored — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Pogovor s poslušalci — 13.10 Želeli ste — poslušajte! — 15.10 Polke in valčki — 15.30 Za naše kmetovalce — 15.40 Lahka glasba — 16.30 Radijska igra — 17.30 Promenadni koncert — 18.00 Radijska reportaža — 18.15 Oj, ta soldaški boben... (pester spored slovenskih vojaških pesmi) — 19.40 Priljubljene melodije za violino in klavir — 20.00 Giuseppe Verdi: Moč usode, odlomki iz opere — 21.30 Prijetno zabavo!

Ponedeljek, 15. december:

12.00 Lahka glasba — 12.40 Lahka slovenska orkestralna glasba — 13.00 Slovenske narodne pesmi pojo zbori in solisti — 14.00 Želimo vas razvedriti — 15.10 Nekaj Chopinovih mazurk — 15.30 Šolska ura za nižjo stopnjo — 16.00 Arije, ki so doživele velik uspeh — 17.15 Zabavne melodije — 17.45 Tečaj francoskega jezika — 18.00 Melodije, ki pojo o ljubezni — 18.30 Jezikovni pogovori — 18.40 Poje Mariborski komorni zbor pod vodstvom Ferda Pirca — 19.40 Igra Ljubljanski plesni sekstet — 20.00 Okno v svet — 20.10 Simfonični koncert orkestralne Slovenske filharmonije, dirigent Juan Castro.

Torek, 16. december:

11.00 Šolska ura za nižjo stopnjo — 11.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 12.00 Opoldanski koncert — 12.40 Med glasbenim sporedom zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.00 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 15.10 Od melodije do melodije — 16.00 Iz zakladnice del Rista Savine — 17.00 Športno predavanje — 17.10 Melodije in ritmi — 17.45 Tečaj angleškega jezika — 18.00 Umetne in narodne pesmi poje moški komorni zbor — 18.30 Kulturni pregled — 18.40 Za hitre prste — 19.40 Igra Srečko Dražil z svojim orkestrom — 20.00 Predavanja iz vzgoje otrok — 20.15 Arije iz oper Ponchiellija in Cilee — 21.00 Tone Sifrer: Kmet in stvari.

Nad milijon obiskovalcev Postojnske jame od 1945

Postojnska jama, občudovana tudi od mnogih koroških Slovencev, ki so si njena čuda ob svojih potovanjih v Jugoslaviji ogledali, je letos, dne 20. septembra, praznovala pomemben dogodek. Prodali so namreč milijonsko vstopnico za ogled jame. Ta milijonski obiskovalec je bila neka nemška gospa iz Münchena. Za ta primer je dobila simbolično darilo s tremi vdelanimi kapniki iz jame. Posebno darilo je sprejela tudi neka gospa, ki je kupila vstopnico 999.999 in neka Beograjčanka, ki je načela drugi milijon. Število teh obiskov se računa iz leta 1945.

O BOŽIČNIH PRAZNIKIH NE POZABIMO ČUVATI IN ŠČITITI GOZD

Lepa navada okrasiti stanovanja ob božičnih praznikih z zelenjem in božičnimi drevesci je nekako središče družinskega praznika, v veselje malim in mladostnih spominov za starejše. Nihče nima ničesar proti temu, da se ne bi ta navada ohranila. Vendar povzroča masovno sekanje mladih gozdnih dreves, jelk in smrek, če se iztrebljajo na krajih, kjer imajo prostor rasti in lahko zrastejo v mogočna drevesa, ogromno škodo za obstanek gozda, kar je treba preprečiti.

Organizacija „Zelena fronta" poziva prebivalstvo, kateremu pozivu se pridružuje tudi deželni glavar, da se ob iskanju božičnih drevesc upošteva veliki pomen gozda in drevesa za obstoj dežele in gospodarstva in naj sekajo samo z nakazilom gozdnih strokovnjakov in dovoljenjem gozdnih posestnikov, ki vedo, kje in kakšna drevesca se lahko vzamejo brez škode. Vsako samolastno sekanje božičnih drevesc je prepovedano in kaznivo.

Deželni glavar pripominja, da je nega gozda in zaščita dreves služba domovini in s tem tudi ljudstvu. Ta služba je obvezna v prvi vrsti za gozdne posestnike, preko tega pa tudi za vse sloje ostalega prebivalstva.

Zanimivosti

NEKDAJ NISO GLEDALI NA ČISTOČO PERILA

Šele pred sto leti so prišli tako daleč, da so začeli perilo češče menjavati. V starih časih ne samo, da ljudje niso imeli dovolj vode, tudi smisel za čistočo jim je manjkal. Pred tri sto leti se še kraljem ni zdelo, da bi se morali vsak dan umivati. Poleg vsega razkošja krasnih baldahinov, zaves, preprog, beneških zrcal in drugega bi tedaj zaman iskali umivalnik. Vsako jutro so podajali kralju mokro brisačo, da si je z njo obrisal lice in roke. Perilo so ljudje menjavali enkrat na mesec. Tedaj so mislili na to, da bi čipke ob zapestjih bile čim dražje in prsi lepše vezene, ne pa da bi srajca bila čista. Žepni robec se je tudi pojavil prav nedavno. Poznajo ga komaj dve sto, tri sto let. Robec je bil nepotrebno razkošje.

ODKOD IME FOLKLORA

Folklora (iz angl. folk — narod ali ljudstvo, lore — znanje ali veda) pomeni prvotno narodopisje ali narodoznanstvo. Folklora naj bi bila torej veda, ki proučuje umetnost in običaje posameznih narodov, dalje njihove pesmi, igre in plese. Pri nas razumevamo pod tem pogojem predvsem proučevanje in oživljanje narodnih plesov, noše in pesmi.

KJE JE ZA ŠOFERJE NAJBOLJ NEVARNA CESTA

Povprečen človek misli, da bo za šoferja najbolj nevarna cesta, ki ima veliko ovinkov in strmin. Statistika prometnih nesreč, ki jo je nedavno objavila mednarodna avtomobilska zveza, pa trdi drugače. Ta pravi, da je za voznike motornih vozil najbolj nevarna ravna enolična cesta in sicer zato, ker dovede voznika do zaspanosti. Voznik na enolični — ravni poti zadremlje.

Morda še ne veste . . .

. . . da so fige z jugoslovanskega Hvara najboljše in najslajše fige na Balkanu in da celo sončna Grčija ne premore boljših in bolj okusnih

. . . da spadajo med največje pridelovalce sliv na svetu Argentina, Čile, Francija, Južna Afrika, Jugoslavija, Bolgarija, Madžarska, Romunija in ZDA (države so naštete po vrstnem redu).

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16—24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2. Postschließfach 17.